



ΑΝΑΙΡΕΣΗ ΝΕΟΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΙΚΩΝ ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΩΝ ΚΑΤΑ ΧΡΙΣΙΑΝΩΝ

Εφαρμόζοντας οι σύγχρονοι ειδωλολάτρες την μόνη τακτική που τους απέμεινε, αυτήν της λασπολογίας, εκτοξεύουν ψευδείς κατηγορίες, εναντίον των Χριστιανών. Οι κατηγορίες αυτές είναι λίγο-πολύ οι ίδιες με μόνη διαφοροποίηση αυτήν της χρονικής στιγμής στην οποία αναφέρονται. Το σκεπτικό τους είναι γνωστό. Όταν πετάς αρκετή λάσπη, όσο και να καθαρίσει ο άλλος πάντα κάτι μένει. Σε αυτό το άρθρο εφαρμόσαμε κι εμείς μια παλιά και δοκιμασμένη μέθοδο. Τους αποστομώνουμε με τα ίδια τους τα λόγια. Χρησιμοποιούμε, κυρίως, ειδωλολάτρες συγγραφείς, όπως Ζώσιμο, Αμμιανό Μακελλίνο, Θεμίστιο, Κέλσο, Πορφύριο. Μόνο σε περιπτώσεις αναδρομής στην εκκλησιαστική ιστορία χρησιμοποιούμε τους εκκλησιαστικούς ιστορικούς. Το αποτέλεσμα είναι αποκαλυπτικό. **Οι ειδωλολάτρες αναιρούν τους ειδωλολάτρες.**

- **Πώς μια ειδωλολατρική απάτη συντάραξε μια Αυτοκρατορία**
Η υπόθεση
α. Η εξιστόρηση του Ζώσιμου.
β. Η αφήγηση του Αμμιανού Μακελλίνου.
- **Οι Νεο-ειδωλολατρικές απάτες.**
- **Οι υποτιθέμενοι διωγμοί κατά των ειδωλολατρών.**
- **Οι πραγματικοί διωγμοί του Ουάλη κατά της Ορθοδοξία.**
- **Η καύση των βιβλίων.**
- **Επίλογος.**

ΥΠΟΘΕΣΗ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ή

ΠΩΣ ΜΙΑ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΙΚΗ ΑΠΑΤΗ ΣΥΝΤΑΡΑΞΕ ΓΙΑ ΠΟΛΛΟΣΤΗ ΦΟΡΑ ΜΙΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ.

Το έτος 371 μ.Χ. αυτοκράτορας στην Κωνσταντινούπολη ήταν ο Ουάλης (364-), αιρετικός, σκληροπυρηνικός Αρειανός. Ήδη από τον δεύτερο χρόνο της βασιλείας του είχε αντιμετωπίσει μια προσπάθεια σφετερισμού του θρόνου του, από τον Προκόπιο, ειδωλολάτρη συγγενή **του Ιουλιανού του Αποστάτη**, στον οποίο είχε

αφήσει μια πορφυρή εσθήτα, λίγο πριν πεθάνει. Την εσθήτα αυτή ο Προκόπιος είχε παραδώσει στον Ιοβιανό, μετά την ανάδειξη του τελευταίου σε αυτοκράτορα, αλλά στην συνέχεια, με την άνοδο του Ουάλη, εμφανίστηκε ως ανταπαιτητής του θρόνου, επωφελούμενος την συγγένεια του με τον Ιουλιανό. Ο ίδιος δεν ήταν άνθρωπος ιδιαίτερων ικανοτήτων. Οι πηγές τον χλευάζουν, περιγράφοντάς τον ως κυρτωμένο, συνοφρυωμένο, αδέξιο και ακοινωνητο διανοούμενο, που ως εκείνη την ημέρα είχε ζήσει αποκλειστικά «εκ του μέλανος και της καλαμίδος»¹. Παρασύρθηκε σε αυτήν την κίνηση από τον συγκλητικό Στρατήγιο, που τον επέλεξε ως υποψήφιο Αύγουστο, λόγω ακριβώς της συγγενειάς του με τον πρώην αυτοκράτορα και την ευμενή επίδραση που αυτή είχε επί των ειδωλολατρών της αυτοκρατορίας. Η ανταρσία έληξε σύντομα με ήττα του Προκόπιου.

Η ΥΠΟΘΕΣΗ

α. Η εξιστόρηση του Ζώσιμου.

Το παραπάνω μοντέλο σφετερισμού της εξουσίας επαναλήφθηκε και το 371 μ.Χ., με τις ίδιες διαδικασίες. Στην περίπτωση αυτή παρόλο που δεν δόθηκαν μάχες, δεν αποφεύχθηκε η αιματοχυσία. Ας δούμε την εξιστόρηση των γεγονότων από τον Ζώσιμο²:

«Ὡν τις Θεόδωρος τοῖς βασιλικαῖς υπογραφεύσιν ἐναριθμοῦμενος ἑνὸς ἐν ἐμοὶ γεγονότα τε καὶ τραφέντα, νέον δὲ ἐτι καὶ τῷ τῆς ἡλικίας θερμῷ ραδίῳ κολάκων θωπείαις ἐπὶ τὰ χεῖρονα σαλευόμενον περιστάντες τοιοῦτοι τινὲς ἀναπειθουσὶν ὡς περιττοὶ τινὲς εἰσὶν ἐν παιδείᾳ καὶ τεκμήρασθαι τὸ μέλλον ἐκ τινός καταρωμένης αὐτοῖς μαντείας δεινοὶ ἑνὸς πυνθανομένοι δὲ τῶν μετὰ Οὐάλεντα βασιλευσέων, ἔστησαν τρίποδα τὸ μέλλον αὐτοῖς δια τινός σημαίνοντα τελετῆς»(4.13.3)

Στο απόσπασμα αυτό ο Ζώσιμος περιγράφει σε λίγες γραμμές, το ποιος ήταν ο Θεόδωρος. Επίσης δίνει πληροφορίες για τον χαρακτήρα του και συγκεκριμένα για τα στοιχεία εκείνα, που εκμεταλλεύτηκαν, αυτοί που τον εξαπάτησαν. Ο Θεόδωρος, λοιπόν, ήταν ένας εκ των βασιλικών γραμματέων, ευγενικής καταγωγής, μορφωμένος, αλλά δυστυχώς, νέος, επιπόλαιος και επιρρεπής στις κολακείες των επιτήδειων που τον οδήγησαν στο κακό, «ἐπὶ τὰ χεῖρονα σαλευόμενον». Ακολουθεῖ η προσέγγισή του. Τον παρέλαβαν κάποιοι και τον έπεισαν ότι υπάρχουν κάποιοι άλλοι εκπαιδευμένοι (ἐν παιδείᾳ) που μπορούν να προβλέπουν το μέλλον (τεκμηράσθαι τὸ μέλλον) με κάποιου είδους μαντική μέθοδο (ἐκ τινός καταρωμένης αὐτοῖς μαντείας). Η προσέγγιση έγινε με συνωμοτικό τρόπο και άκρα επιφύλαξη. Γνώριζαν ήδη το ευκολόπιστο του χαρακτήρα του, έπρεπε όμως να βολιδοσκοπήσουν και τις προθέσεις του. Πριν βεβαιωθούν γι' αυτές δεν αποκάλυψαν ονόματα, αλλά μίλησαν αόριστα όπως φαίνεται από την συχνή χρήση της αντωνυμίας τις. Ούτε μίλησαν εξαρχής για διεκδίκηση εξουσίας, αλλά ότι θέλουν να μάθουν ποιος θα είναι ο αυτοκράτορας μετά τον Ουάλεντα. Στην συνέχεια αναφέρεται η τελετή

«Φανῆναι δὲ ἐν τῷ τρίποδι γεγραμμένα θήτα καὶ εἰ καὶ οὐ καὶ ἐπὶ τούτοις δέλτα, ταῦτα δὲ μονονουχὶ βοῆν ἀφιέντα δηλοῦν ὡς Θεόδωρος τὴν βασιλείαν μετὰ Οὐάλεντα διαδέξεται ἑνὸς ἐπαρθείς τοῖς ὕθλοις, ὑπὸ τῆς ἀγαν ἐπιθυμίας ἀγύρταις συνεχῶς καὶ γόησιν ἐντυγχάνων καὶ περὶ τοῦ πρακτέου κοινούμενος, βασιλεὶ κατάφωρος γίνεται ἑνὸς ἀξίαν ἐδίδου τῆς ἐγχειρήσεως δίκην.»(4.13.4)

Ἔστησαν, λοιπόν, έναν τρίποδα, ο οποίος θα τους έδινε σημάδια για το μέλλον. Τότε πάνω στον τρίποδα φάνηκαν τα γράμματα θ, ει, ου, και δ, και όλοι εννόησαν ότι πρόκειται για τον Θεόδωρο. Μ' αυτά και μ' αυτά πήραν τα μυαλά του αέρα, κι αυτός εφόσον πιάστηκε για τα καλά στα δίχτυα των απατεώνων, έγινε μαριονέτα στα χέρια τους, έτοιμος να παίξει τον ρόλο που του είχαν αναθέσει. Άρχισαν οι δολοπλοκίες και οι συνεννοήσεις για το πώς έπρεπε να κινηθεί. Τα έμαθε, όμως ο Ουάλης κι έλαβε ο Θεόδωρος ότι του άξιζε, «και αυτός μεν κατ' αξίαν εδίδου της εγχειρήσεως δίκην», κατά την έκφραση του Ζώσιμου. Παρακάτω, η διήγηση του Αμμιανού Μαρκελλίνου είναι πιο λεπτομερής. Να πως περιγράφει ο Ζώσιμος την αποκάλυψη της σκευωρίας:

«Συνέβαινε δε επί τούτω και έτερον ἄφορτουνατιανός, τη των βασιλικών εφεστώσ ταμείων φροντίδι, των υφ' εαυτόν στρατευομένων τινά γοητείας γραφήν φεύγοντα κρίνων υπέβαλλεν οικισμοίς ἄτου δε τη των βασάνων ανάγκη και άλλους εξονομάσαντος ως συνεπισταμένους αυτώ, τα μεν της εξετάσεως εις Μόδεστον, ος της αυλής ύπαρχος ην, μετεφέρετο οία προσώπων αχθέντων εις μέσον τη αρχή του δικάσαντος πρότερων ουχ υποκειμένων, η δε κρίσις διά πάντων εχώρει».
(4.14.2)

Ο Φουρτουνατιανός, λοιπόν, ο οποίος ήταν προϊστάμενος του αυτοκρατορικού ταμείου, επέβαλε την τιμωρία του ραβδισμού σε ένα στρατιώτη του, ο οποίος κατηγορήθηκε ότι μετέρχονταν μαγικές μεθόδους (γοητείας γραφήν φεύγοντα). Αυτός απ' ότι καταλαβαίνουμε ήταν μέλος της συμμορίας, από αυτούς που είχαν εκτελέσει την τελετή με τον τρίποδα. Μετά από βασανιστήρια αναγκάστηκε να κατονομάσει τους συνεργάτες του. Η ανακριτική διαδικασία τότε πέρασε στον Ἐπαρχο των Πραιτωρίων³ Μόδεστο, διότι τα εμπλεκόμενα άτομα ήταν υψηλά ιστάμενα και διέφευγαν της αρμοδιότητας του Φορτουνατιανού.

Και σ' αυτήν την υπόθεση ο Αμμιανός Μαρκελλίνος⁴ είναι πιο καλά πληροφορημένος. Η διήγησή του δίνει περισσότερα ονόματα και λεπτομέρειες:

«5. Κάποιος Προκόπιος, ανήσυχο άτομο, πάντα άπληστος και με αδυναμία στις ταραχές, είχε πείσει τον Ανατόλιο και τον Σπουδάκιο, αξιωματούχους του παλατιού, και οι οποίοι είχαν διαταχθεί ν' αποκαταστήσουν ο,τι είχαν ιδιοποιηθεί από το θησαυροφυλάκιο, να δολοπλοκήσουν ενάντια στον κόμητα Φορτουνάτιο, ο οποίος ήταν ιδιαίτερα αντιπαθής, διότι είχε παρουσιασθεί ως ο κύριος απαιτητής της αποκατάστασης. Αυτός, όντας άνθρωπος με σκληρή ιδιοσυγκρασία από φυσικού του, εξοργίστηκε μέχρι τα όρια της παραφροσύνης, και ασκώντας την εξουσιοδότηση του οφφικίου του, παρέδωσε σε δίκη ενώπιον του δικαστηρίου του πρεφέκτου, ένα άτομο χαμηλής καταγωγής, με το όνομα Παλλάδιος, με την κατηγορία της φαρμακείας και ότι τον εκπαίδευαν οι Ανατόλιος και Σπουδάκιος. Τον Ηλιόδωρο επίσης, ο οποίος ήταν ένας ερμηνευτής των χρησμών που έδιναν οι Μοίρες, κατά τα γεγονότα της γέννησης του καθενός, με πρόθεση να βασανισθούν για ν' αποκαλύψουν όσα ήξεραν.

6. Όταν ήρθε η ώρα να ανακρίνουν με άκαμπτη και εξονυχιστική έρευνα τι είχε γίνει ή τι είχε αποπειραθεί να γίνει, ο Παλλάδιος αναφώνησε, ότι τα υπό εξέταση θέματα ήταν επουσιώδη, και ως τέτοια έπρεπε να τα προσπεράσουν ἄτι αυτός ο ίδιος, αν του επιτρεπόταν να μιλήσει, θα αποκάλυπτε περιστατικά πιο ενδιαφέροντα και τρομερά συγχρόνως, τα οποία, επειδή είχαν προετοιμαστεί με προσοχή και επιμέλεια, θα μπορούσαν να τινάξουν τα πάντα στον αέρα, αν δεν τα προλαβαίνανε. Διαταγμένος να εξηγήσει χωρίς φόβο όσα ήξερε, έκανε μια

μακροσκελή κατάθεση, επιβεβαιώνοντας ότι ο Φιδούστιος ο πρόεδρος και οι Περγάμιος και Ειρηναίος είχαν μάθει κρυφά από την εξάσκηση της απεχθούς τέχνης της μαγείας, το όνομα του προσώπου που θα γινόταν αυτοκράτορας μετά τον Ουάλη.» (XXIX.1.5-6)

Από αυτόν μαθαίνουμε το όνομα ενός από τους εμπλεκόμενους στην πρώτη σκευωρία του Παλλάδιου. Επίσης και για μια δεύτερη δολοπλοκία, όχι εναντίον του αυτοκράτορα, αλλά του κόμητα⁵ Φορτουνάτιου. Αυτός ήταν εξουσιοδοτημένος να εισπράξει τις απαιτήσεις του δημοσίου από τους Ανατόλιο, και Σπουδάκιο μαθητής των οποίων στην άσκηση των μαγικών τεχνών ήταν ο Παλλάδιος. Επίσης αναφέρεται και ο Ηλιόδωρος ως ερμηνευτής των χρησμών. Όλοι τους δηλαδή αγύρτες και απατεώνες αποκρυφιστές. Από την δεύτερη αυτή πλεκτάνη ξεκίνησε το νήμα που οδήγησε στην αποκάλυψη της συννομωσίας. Αυτός ο Παλλάδιος ανακρινόμενος αποκάλυψε τα πάντα, ακόμη και τα ονόματα όσων συμμετείχαν στην τελετή. Επρόκειτο για τους Φιδούστιο, Περγάμιο και Ειρηναίο. Τα νέα έφθασαν στον αυτοκράτορα και τον εξόργισαν.

Κατά τον Ζώσιμο:

«Προς δε οργήν άμετρον ο βασιλεύς αναστάς υπόπτως είχε προς άπαντας τους επί φιλοσοφία τηνικαύτα διαβοήτους ή άλλως λόγοις εντεθραμμένους και προσέτι των εν τη αυλή τιμωμένων τινάς´ και ούτοι γαρ ως επιβουλεύοντες τω βασιλεί προσηγγέλοντο´ και δη επέμποντο πανταχόθεν οίμωγαί και απάντων κοινός οδυρμός.» (4.14.2)

Οι υποψίες του αυτοκράτορα στράφηκαν προς όλους τους διάσημους φιλοσόφους και όσους είχαν κάποιου είδους μόρφωση και κάποιους από τον αυλικό περίγυρο. Όλοι κατηγορήθηκαν ότι συνωμοτούσαν εναντίον του βασιλιά και παντού ακουγόταν θρήνοι και οδυρμός. Παρακάτω περιγράφονται οι πολιτικές διώξεις:

«Ην γαρ πλήρη τα μεν δεσμωτήρια των μάτην οικούντων αυτά, δια δε των οδών εφέρετο πλήθη πλείονα των εν ταις πόλεσι καταλειμμένων´ αι δε τας φυλακάς των μάτην αγομένων επιτετραμμένα φυλαί προς ασφάλειαν των φυλαττομένων ουκ αρκείν ωμολογούν, δεδιέναι τε μη που γε πολλώ πλείους όντες εκβιάσαιτο φυγήν εαυτοίς.» (4.14.3)

Τα δεσμωτήρια γέμισαν από ανθρώπους που μάταια βρέθηκαν εκεί, και στους δρόμους σέρνονταν περισσότεροι από όσους αφήνονταν στο σπίτι τους. Οι φύλακες οι επιφορτισμένοι με την ασφάλεια όσων κρατούνταν άδικα ομολογούσαν ότι δεν επαρκούσαν, και φοβόντουσαν μήπως αποδράσουν επειδή ήταν περισσότεροι.

«Και οι μεν συκοφάνται δίχα παντός ανεχώρουν κινδύνου, κατηγορείν αναγκαζόμενοι μόνον, οι δε κρινόμενοι νυν μεν επιμώντο θανάτου δίχα νομίμων ελέγχων, οι δε τας ουσίας απώλλουον, παίδας και γυναίκας και την άλλην συγγένειαν εσχάτη τύχη καταλιπόντες´ ην γαρ το σπουδαζόμενον εκ πολυτρόπων ασεβημάτων συλλογήν τω δημοσίω πολλών γενέσθαι χρημάτων.» (4.14.4)

Και οι συκοφάντες αναχωρούσαν χωρίς να διατρέχουν κανένα κίνδυνο. Μόνο αναγκάζονταν να κατηγορούν, ενώ οι κατηγορούμενοι, άλλοι καταδικάζονταν σε θάνατο δίχως νόμιμο έλεγχο, άλλοι έχαναν τις περιουσίες τους αφήνοντας σε έσχατη φτώχεια γυναίκες, παιδιά, και τους άλλους συγγενείς. Διότι εξετάζονταν πώς να γεμίσει το δημόσιο με χρήματα μέσω διαφόρων άνομων διαδικασιών.

«Πρώτος μεν ουν των επί φιλοσοφία γνωρίμων ανήρητο Μάξιμος, και μετά τούτων ο εκ Φρυγίας Ιλάριος ως δη χρησμόν τινα λοξόν εις το σαφέστερον ερμηνεύσας, και Σιμωνίδης επί τούτω και Πατρίκιος ο Λυδός και ο εκ Καρίας Ανδρόνικος· ήσαν δε ούτοι πάντες εις άκρον παιδείας εληλυθότες και φθόνω μάλλον ή ψήφω δικαία κατεκρίθησαν.» (4.15.1)

Πρώτος από τους γνωστούς φιλοσόφους εκτελέστηκε ο Μάξιμος, μετά ο Ιλάριος από την Φρυγία, ο οποίος κάποτε είχε ερμηνεύσει έναν πολύ δύσκολο χρησμό, και ο Σιμωνίδης και ο Πατρίκιος ο Λυδός και ο Ανδρόνικος από την Καρία. Αυτοί όλοι είχαν αποκτήσει ανώτερη παιδεία και μάλλον από φθόνο καταδικάστηκαν και όχι από νόμιμη αιτία.

«Ούτω δε ομού πάντα συνεταράπτετο ώστε και των προστυχόντων τας οικίας επεισιέναι μετά πλήθους ανέδην τους συκοφάντας, και τους απαντώντας αρπάζειν, εκδιδόναι δε τοις φονεύειν άπαντας και δίχα κρίσεως τεταγμένοις· των δε ατοπημάτων ην κολοφών Φήστος, ον εις παν είδος ωμότητος πρόχειρον όντα της Ασίας ανθύπατον ο βασιλεύς έστειλεν, ως αν μηδείς των περι λόγους εσπουδακότων απολειφθειή· και εις έργον ήει το βούλευμα.» (4.15.2)

Με αυτόν τον ίδιο τρόπο τα πάντα συγκλονίζονταν, ώστε οι συκοφάντες μαζί με πλήθος να μπαίνουν σε όποιο σπίτι τύχαινε, και όσους συναντούσαν ν' αρπάζουν και να τον παραδίδουν στον δήμιο και να εκτελείτε χωρίς δίκη. Επικεφαλής των παρατυπιών ήταν ο Φήστος, ο οποίος ήταν πρόθυμος για κάθε είδους ωμότητας και γι' αυτό ο βασιλιάς τον έστειλε ανθύπατο στην Ασία, ώστε να μην απομείνει κανείς από τους μορφωμένους. Και η διαταγή εκτελέστηκε.

«Πάντας γαρ ο Φήστος αναζητήσας, ους μεν εύρεν ακρίτως απέκτεινε, τους δε λοιπούς υπερόριον εαυτοίς φυγήν ηνάγκασεν επιθείναι· και η μεν εκ της κατά Θεόδωρον αιτίας συμβάσα ταις πόλεσι συμφορά ταύτην έσχε την τελευτήν.» (4.15.3)

Διότι ο Φήστος τους αναζήτησε όλους, και όσους βρήκε τους εκτέλεσε χωρίς δίκη, ενώ τους υπόλοιπους τους ανάγκασε να φύγουν στην εξορία από μόνοι τους. Κι έτσι η συμφορά που συνέβη εξαιτίας του Θεόδωρου στις πόλεις αυτό το αποκορύφωμα είχε.

β. Η αφήγηση του Αμμιανού Μαρκελλίνου.

Ακολουθεί η συνέχεια του κειμένου του Αμμιανού Μαρκελλίνου, ο οποίος αφηγείται τα γεγονότα αυτά δίνοντας περισσότερες πληροφορίες:

«7. Ο Φιδούστιος συνελήφθη άμεσα (διότι έτυχε να είναι παρών), και αφού μεταφέρθηκε στα κρυφά ενώπιον του αυτοκράτορα, όταν ήρθε σε αντιπαράθεση με τον πληροφοριοδότη, δεν προσπάθησε με άρνηση να θέσει υπό αμφισβήτηση ό,τι είχε αποκαλυφθεί, αλλά ξεσκέπασε την άθλια σκευωρία, ομολογώντας με λόγια σταράτα ότι ο ίδιος μαζί με τον Ιλαρίωνα και τον Πατρίκιο, άνδρες εκπαιδευμένους στην τέχνη της μαντείας, από τους οποίους ο Ιλαρίωνας είχε πληρώσει υψηλές θέσεις στο παλάτι, είχαν προβεί σε διαβουλεύσεις για τους μελλοντικούς κατόχους της αυτοκρατορίας· ότι είχαν ερωτήσει τις Μοίρες μέσω αποκρυφιστικών τεχνών και τους είχαν αποκαλύψει το όνομα ενός έξοχου αυτοκράτορα, προειδοποιώντας τους ταυτόχρονα ότι τραγικό τέλος περίμενε όσους ερευνούσαν αυτούς τους οiwνούς.

8. Και καθώς δίσταζαν, ανίκανοι ν' αποφασίσουν ποιος ήταν ανώτερος από όλους στον δυναμισμό του μυαλού, εμφανίστηκε ο Θεόδωρος, άνθρωπος που είχε διαπρέψει από όλους τους άλλους και είχε ήδη φτάσει στην δεύτερη τάξη των γραμματέων. Και πραγματικά άξιζε την φήμη που του είχαν προσάψει, διότι καταγόταν από αρχαία και επιφανή οικογένεια της Γαλατίας, είχε μορφωθεί από την παιδική του ηλικία, εξείχε για την σεμνότητα, την σύνεση, την ανθρωπιά, την ευγένεια και τις γραμματικές του γνώσεις. Πάντοτε διέπρεπε στις θέσεις που κατείχε, και ήταν εξίσου αγαπητός στα υψηλά και στα χαμηλά στρώματα, και ήταν σχεδόν το μόνο άτομο, του οποίου η γλώσσα δεν ήταν βίαιη, αλλά πρόσεχε πάντοτε τι θα πει, χωρίς όμως να τον σταματά ο φόβος του κινδύνου.

9. Ο Φιδούστιος, που βασανίστηκε τόσο σκληρά, που έφθασε στα πρόθυρα του θανάτου, πρόσθεσε, ότι για όλα όσα είχε δηλώσει, είχε έρθει σε επαφή με τον Θεόδωρο μέσω του Ευκαίριου, ανθρώπου με πολλά συγγραφικά κατορθώματα, και υψηλή φήμη. Πραγματικά, πριν λίγο καιρό είχε υπηρετήσει στην Ασία με το αξίωμα του προ-πρεφέκτους.



10. Ο Ευκαίριος κλείστηκε στην φυλακή, και όταν μια αναφορά των όσων είχαν συμβεί παρουσιάστηκε στον αυτοκράτορα, ως συνήθως, η εκπληκτική του αγριότητα εξεράγη, πιο αχαλίνωτη από ποτέ, ως φλεγόμενος δαυλός, που τρέφεται από την κολακεία πολλών προσώπων, ειδικά του Μόδεστου, εκείνη την εποχή έπαρχου του πραιτωρίου.

11. Αυτός καθημερινά ανήσυχος από τον φόβο μήπως αντικατασταθεί, επιφόρτισε ο ίδιος τον εαυτό του με το έργο του κατευνασμού του Ουάλη, ανθρώπου αγροίκου και μάλλον απλού χαρακτήρα, με το να τον τέρπει με κάθε είδους συγκαλυμμένης κολακείας, αποκαλώντας την άξεστη γλώσσα του και τις αγενείς εκφράσεις του «άνθη της Κικερώνειας ευφράδειας». Για ν' ανεβάσει την ματαιοδοξία του (Ουάλη) ψηλότερα, θα μπορούσε να του υποσχεθεί τον ουρανό και τ' άστρα, αν το επιθυμούσε.

12. Έτσι διατάχθηκε να συλληφθεί ο Θεόδωρος αμέσως, ο οποίος ήταν να μεταβεί στην Κωνσταντινούπολη για κάποιες ιδιωτικές του υποθέσεις, και να προσαχθεί στο δικαστήριο. Και καθώς αυτός βρίσκονταν ακόμη καθ' οδόν, ως αποτέλεσμα των ποικίλων πληροφοριών και δικών που συνεχίζονταν μέρα και νύχτα, πλήθος ανθρώπων σύρονταν βίαια από τις πιο απομακρυσμένες μεταξύ τους επαρχίες - άνθρωποι επιφανείς τόσο ως προς την καταγωγή, όσο και ως προς την εξουσία.

13. Οι δημόσιες φυλακές, γεμάτες τώρα από κόσμο, δεν μπορούσαν να δεχθούν όλους τους ανθρώπους που τίθονταν σε περιορισμό σε αυτές, ενώ οι ιδιωτικές κατοικίες γέμισαν εξίσου ασφυκτικά, διότι κάθε άνθρωπος ήταν φυλακισμένος, και καθένας ανατρίχιαζε στην σκέψη του πότε θα έρθει η σειρά η δική του ή των στενών συγγενών του.

14. Τελικά αφίχθη ο Θεόδωρος θρηνηλογώντας, μισοπεθαμένος από τον φόβο του. Και καθώς κρατήθηκε κρυμμένος σε κάποια ασαφή θέση στα πέριξ, και τα πράγματα προετοιμάζονταν για την επικείμενη εξέτασή του, ήχησε η σάλπιγγα της στάσης.

15. Και επειδή ο άνθρωπος που εν επιγνώσει του προσπερνά γεγονότα είναι εξίσου άπιστος ιστορικός με αυτόν που εφευρίσκει συγκυρίες που ποτέ δεν συνέβησαν, δεν αρνούμαστε (αυτό που είναι αναμφισβήτητο) ότι η ασφάλεια του Ουάλη είχε συχνά στο παρελθόν δεχθεί επιθέσεις από κρυφούς μηχανισμούς, και τώρα βρισκόταν στον μεγαλύτερο δυνατό κίνδυνο.

16. Διότι μια μέρα, ενώ έπαιρνε έναν απογευματινό υπνάκο, σε κάποιο σκιερό μέρος μεταξύ Αντιόχειας και Σελεύκειας, δέχθηκε επίθεση από τον Σαλούστιο, αξιωματικό των Σκουταρίων και σε κάποιες άλλες περιπτώσεις είχαν δολοπλοκήσει εναντίον του διάφοροι, από τα προδοτικά σχέδια των οποίων ξέφυγε μόνο και μόνο διότι η ακριβής στιγμή του θανάτου του είχε αποφασιστεί την στιγμή της γέννησής του από το Πεπρωμένο.

17. (παραδείγματα από το παρελθόν)

18. Ο Ουάλης, λοιπόν, θα μπορούσε να δικαιολογηθεί που έπαιρνε κάθε προφύλαξη να υπερασπιστεί την ζωή του, την οποία επιβουλεύονταν οι προδότες. Αλλά υπήρξε ασυγχώρητο λάθος του, που εξαιτίας της τυραννικής του υπερηφάνειας, αυτός, με σπουδή και απερίσκεπτη και κακόβουλη δίωξη, τιμώρησε με την ίδια αυστηρότητα αθώους και ένοχους αδιακρίτως. Κι ενώ οι δικαστές αμφέβαλλαν για την ενοχή τους, ο αυτοκράτορας είχε αποφασίσει για την τιμωρία τους, και πολλοί έμαθαν ότι καταδικάστηκαν πριν μάθουν ότι κατηγορούνται.

19. Αλλά η πεισματώδης αποφασιστικότητα του ενισχύθηκε διότι έλαβε κέντρισμα από την φιλαργυρία του, και αυτό επίσης από αυτούς που την εποχή εκείνη περιτριγύριζαν το παλάτι, κι έψαχναν συνεχώς νέες πηγές κέρδους. Ενώ εάν σε κάποια σπάνια περίπτωση γίνονταν νύξη για ανθρωπιά, την τιτλοφορούσαν χαλαρότητα. Και με τις αιμοδιψείς κολακείες τους διέστρεψαν την αποφασιστικότητα ενός ανθρώπου που βάσταζε τις ζωές των άλλων στην άκρη των χειλιών, κατευθύνοντάς την στην χειρότερη κατεύθυνση, κάνοντας επίθεση σε όλα με απρεπή σύγχυση, ενώ ζητούσαν να κατορθώσουν την ολοκληρωτική καταστροφή των πιο πλούσιων οίκων.

20. Διότι ο Ουάλης ήταν άνθρωπος επιρρεπής και ανοικτός στις προσεγγίσεις προδοτών συμβούλων, όντας μολυσμένος με δύο κακίες του άτακτου χαρακτήρα του: πρώτον, ότι όταν ντρέπονταν που είχε θυμώσει, αυτή η ντροπή εκδηλωνόταν ως μη ανεκτή λύσσα και δεύτερον ότι οι ιστορίες τις οποίες, με την ευκολία πρόσβασης στον καθένα ξεχωριστά, άκουγε ως μυστικούς ψίθυρους, τις εκλάμβανε αμέσως ως βέβαιες και αληθινές, διότι η μεγάλη ιδέα του για την αυτοκρατορική αξιοπρέπεια δεν του επέτρεπε να εξετάζει αν ήταν έτσι τα πράγματα.

21. Το αποτέλεσμα ήταν, κάτω από την εμφάνιση της περιβολής, πλήθη ανθρώπων εκδιώχθηκαν από τις οικίες τους και στάλθηκαν στην εξορία: και η περιουσία τους δημεύτηκε στο δημόσιο θησαυροφυλάκιο, και μετά την άρπαξη για προσωπική του χρήση. Έτσι οι ιδιοκτήτες μετά την καταδίκη τους δεν είχαν τα μέσα για την διαβίωση, και αναγκάστηκαν να ζητιανεύουν, κι εξαντλήθηκαν με τις καταπονθήσεις της αθλιότατης ένδειας. Για τον φόβο της οποίας ένδειας, εκείνος ο παλιός σοφός ποιητής Θεόγνις⁶ συμβουλεύει τον άνθρωπο να ορμήσει στην θάλασσα.

22. Ακόμη και αν κάποιος θεωρούσε, ότι αυτές οι προτάσεις είναι σε μερικές περιπτώσεις σωστές, όμως ήταν σίγουρα μια μισητή αυστηρότητα. Και από αυτήν

την συμπεριφορά του παρατηρήθηκε ότι είναι σωστό το αξίωμα που λέει: «δεν υπάρχει καταδίκη περισσότερο σκληρή από αυτήν που, ενώ φαίνεται επιεικής, είναι στην πραγματικότητα σκληρή».

23. Γι' αυτό και οι μάγιστροι και ο έπαρχος του πραιτωρίου, οι οποίοι επιφορτίστηκαν με την διενέργεια αυτών των ερευνών, έχοντας συγκεντρωθεί, οι τροχοί των βασανιστηρίων ετοιμάστηκαν, και τα βαρίδια, και το μολύβι, και το φραγγέλιο, και άλλα μηχανήματα βασανισμού. Και όλοι οι τόποι αντηχούσαν από τον τρόπο της σκληρής φωνής των εκτελεστών, και τις κραυγές που εκστομίζονταν ανάμεσα στις κλαγγές των αλυσίδων: «Κράτα τον», «κάν' τον να σωπάσει», «ζούλα τον» και άλλες φωνές που εκστομίζονταν από τους λειτουργούς αυτών των μισητών καθηκόντων.

24. Και αφού είδαμε πλήθη να καταδικάζονται σε θάνατο, μετά που άντεξαν τα σκληρά βασανιστήρια, τα πάντα μπλέχτηκαν σε απόλυτη σύγχυση ως αν σε τέλειο σκοτάδι, διότι η πλήρης ανάμνηση όλων όσων συνέβησαν τότε μου διαφεύγει ως ένα βαθμό, θα σχολιάσω σύντομα, ό,τι θυμάμαι.

25. Ανάμεσα στους πρώτους που κλήθηκαν μπροστά στην δικαστική έδρα, ήταν ο Περγάμιος, ο οποίος, όπως αναφέραμε, καταδόθηκε από τον Παλλάδιο, ο οποίος τον κατηγορήσε ότι είχε φτάσει στην πρόγνωση συγκεκριμένων γεγονότων μέσω κακόβουλων επωδών. Καθώς ήταν άνθρωπος έξοχης ευφράδειας και πολύ πιθανόν να έλεγε επικίνδυνα πράγματα, και μετά που του έγιναν κάποιες πολύ τετριμμένες ερωτήσεις, βλέποντας ότι οι δικαστές δίσταζαν ποιες ερωτήσεις να κάνουν πρώτα και ποιες ύστερα, άρχισε ο ίδιος την αγόρευση σε έντονο ύφος και θαρραλέα, και ξεστομίζοντας τα ονόματα με δυνατή φωνή και χωρίς παύση, κατονόμασε μερικές χιλιάδες προσώπων, ως συνεργούς του, απαιτώντας να προσαχθούν και να κατηγορηθούν άτομα από κάθε γωνιά της αυτοκρατορίας, μέχρι της ακτές του Ατλαντικού. Η τακτική να φανεί έτσι ότι συντάσσονταν με αυτούς ήταν κοπιαστική. 'Ετσι τον καταδίκασαν σε θάνατο' και στην συνέχεια καταδίκασαν και στρατιές από άλλους σε θάνατο, μέχρι που έφτασαν στην υπόθεση του Θεόδωρου, η οποία θεωρήθηκε, μετά το θέμα των Ολυμπιακών αγώνων, ως επιστέγασμα όλων.

26. Την ίδια μέρα μεταξύ άλλων, συνέβη και το εξής μελαγχολικό γεγονός: ο Σαλίας, που μέχρι πριν λίγο καιρό ήταν ο επικεφαλής θησαυροφύλακας στη Θράκη, όταν ήταν να βγει από την φυλακή για ν' ακουσθεί η υπόθεσή του, την ώρα που έβαζε τα παπούτσια του, σαν να καταλήφθηκε από τρόπο για την επικείμενη καταστροφή, πέθανε στα χέρια των δεσμοφυλάκων του.

27. 'Ετσι όταν άνοιξαν τα δικαστήρια και οι δικαστές εξέθεσαν τις διατάξεις του νόμου, αν και, σε συμφωνία με την επιθυμία του αυτοκράτορα, μετρίασαν την αυστηρότητα των κατηγοριών που προσήχθησαν ενώπιόν τους, ένας γενικός συναγερμός αναστάτωσε τον κόσμο. Διότι ο Ουάλης είχε τώρα απομακρυνθεί εντελώς από κάθε αίσθημα δικαίου, και είχε γίνει τόσο απόλυτος στην πρόκληση ζημιάς, που ήταν σαν άγριο θηρίο στο αμφιθέατρο. Και αν κανείς από αυτούς που είχαν σταλεί στο δικαστήριο δραπετεύε, λυσομανούσε πέρα από κάθε αυτοσυγκράτηση.

28. Σύντομα ο Πατρίκιος και ο Ιλαρίων ήρθαν ενώπιον του δικαστηρίου, και διατάχθηκαν να απαριθμήσουν όλες τις πράξεις τους. Καθώς οι καταθέσεις τους διέφεραν λίγο στην αρχή, διατάχθηκε να οδηγηθούν στα βασανιστήρια, και σε λίγο ο τρίποδας τον οποίον είχαν χρησιμοποιήσει προσκομίσθηκε. Και αυτοί, έχοντας

υποβληθεί στην μεγαλύτερη ακρότητα, έδωσαν αληθινή κατάθεση όλης της υπόθεσης από την αρχή. Πρώτα μίλησε ο Ιλαρίων ως ακολούθως:

29. «Κατασκευάσαμε, εξοχότατοι δικαστές, κάτω από τους χειρότερους οiwονούς αυτόν τον τρίποδα, αυτόν τον μικρό ατυχή τρίποδα που βλέπετε, παρόμοιο με αυτόν στους Δελφούς, φτιάχνοντάς τον από κλαδιά δάφνης, και έχοντας καθιερώσει αυτόν με αναθέματα από μυστηριακούς στίχους, και πολλές διακοσμήσεις και επαναλαμβανόμενες τελετές, τον μεταφέραμε επιτέλους. Και τον τρόπο με τον οποίο τον κινήσαμε, τον συμβουλευτήκαμε όπως συμβαίνει συχνά σε τέτοιες υποθέσεις ως ακολούθως:

30. «Τοποθετήθηκε στο μέσο ενός κτιρίου, εξαγνίσθηκε απ' όλες τις πλευρές με αρώματα της Αραβίας, κι ένα στρογγυλό πιάτο τοποθετήθηκε πάνω του, κατασκευασμένο από διαφορετικό μέταλλο. Στην εξωτερική πλευρά χαράχθηκαν τα 24 γράμματα της αλφαβήτου με μεγάλη δεξιοτεχνία, χωρισμένα το ένα από τ' άλλο με αποστάσεις μετρημένες με μεγάλη ακρίβεια.

31. « Μετά ένα άτομο ντυμένο με λινά ενδύματα και υποδημένο με λινές παντόφλες, με ένα μικρό λινό καπέλο στο κεφάλι του, κρατώντας στα χέρια του κλαδάκια από ιεροβότανο ως φυτό καλού οiwονού, με κατάλληλους στίχους, εξευμένισε την θεότητα που προεδρεύει επί των χρησμών, κι έτσι πήρε την στάση του δίπλα στο πιάτο, σύμφωνα με όλους τους κανόνες της τελετουργίας. Τότε πάνω από τον τρίποδα εξισορρόπησε ένα δακτυλίδι, το οποίο κρατούσε κρεμασμένο από λιναρένιο σπάγκο με εξαιρετική επιδεξιότητα, και το οποίο είχε καθαγιασθεί με μυστικιστικές τελετουργίες. Και καθώς το δακτυλίδι άγγιζε και αναπηδούσε τα διάφορα γράμματα, τα οποία εξακολουθούσαν να διατηρούν την απόσταση μεταξύ τους, έφτιαξε με αυτά τα γράμματα, με την σειρά που τα άγγιξε, στίχους σε ηρωικό μέτρο, απαντώντας τα ερωτήματα που είχαμε θέσει. Οι στίχοι ήταν επίσης τέλειοι σε μέτρο και ρυθμό, όπως οι απαντήσεις της Πυθίας οι τόσο φημισμένες, ή εκείνες των Βραγχίδων⁷.

32. «Τότε, όταν ρωτήσαμε ποιος θα διαδεχθεί τον τωρινό αυτοκράτορα, εφόσον ειπώθηκε ότι θα ήταν άτομο με περιβόητα κατορθώματα, το δακτυλίδι αναπήδησε, και άγγιξε τις δύο συλλαβές ΘΕΟ΄ και μετά καθώς προσέθεσε ακόμη ένα γράμμα, κάποιος από τους παρακαθήμενους ισχυρίστηκε ότι ο Θεόδωρος υποδεικνύονταν από τις αναπόφευκτες διαταγές της Μοίρας. Δεν κάναμε περαιτέρω ερωτήσεις επικεντρώνοντας την σκέψη μας στο θέμα: διότι μας ήταν ξεκάθαρο ότι αυτός ήταν ο προορισμένος.

33. Και όταν εξέθεσε με ακρίβεια τα σχετικά με αυτήν την υπόθεση στα μάτια των δικαστών, προσέθεσε με αγαθή προαίρεση, ότι ο Θεόδωρος δεν ήξερε τίποτα επί του θέματος. Όταν ρωτήθηκαν, αν οι προφήτες που τους είχαν συμβουλευσει, τους έδωσαν καμιά πρόγνωση από τα τωρινά δεινά, αποκρίθηκαν με αυτούς τους πολύ γνωστούς στίχους, οι οποίοι ξεκάθαρα αναγγέλλουν ότι η εμπλοκή τους με την έρευνα αυτών των φοβερών μυστικών θα τους κόστιζε την ζωή τους. Εν τούτοις, προσέθεσαν, οι Ερινύες εξίσου απειλούσαν τους ίδιους τους δικαστές, και επίσης τον αυτοκράτορα, πνέοντας σφαγή και κόλαση φωτιάς εναντίον τους. Θα είναι αρκετό να καταγράψουμε τους τρεις τελευταίους στίχους:

"Ου μαν νηποινίγε σον έσσεται αίμα, και αυτοίς
Τισιφόνη βαρύμηνης εφοπλίσσει κακόν οίτον
Εν πεδίοισι Μίμαντος αγαιομένοιο Άρης⁸"

Όταν διάβασε αυτούς τους στίχους, βασανίστηκαν και οι δύο με αυστηρότητα, και τους μετέφεραν νεκρούς.

34. Στην συνέχεια, ότι όλο το εργαστήριο της διαφθοράς έπρεπε ν' αποκαλυφθεί στον κόσμο, ικανός αριθμός ανθρώπων κάποιας τάξης συνελήφθησαν, μερικοί από τους οποίους ήταν αυθεντικοί παρακινήτες της υπόθεσης. Και όταν ο καθένας, κοιτάζοντας μόνο την προσωπική του ασφάλεια, ζητούσε να στρέψει την καταστροφή που τον απειλούσε προς άλλο σημείο, με την άδεια των δικαστών, ο Θεόδωρος απευθύνθηκε προς την έδρα. Πρώτα απ' όλα ταπεινώσε τον εαυτό του ικετεύοντας συγχώρηση στην συνέχεια, αναγκασμένος ν' απαντήσει με περισσότερη ακρίβεια στις κατηγορίες, απέδειξε, ότι μετά που ενημερώθηκε για το όλο θέμα από τον Ευκαίριο, αποτράπηκε από τον ίδιο να το αναφέρει στον αυτοκράτορα, καθώς είχε συχνά προσπαθήσει να κάνει: αφού ο Ευκαίριος επιβεβαίωσε ότι δεν ξεπηδούσε από παράνομη επιθυμία της βασιλείας, αλλά από κανονισμένο νόμο της αναπόφευκτης μοίρας, σίγουρα θα ερχόταν να περάσει.

35. Ο Ευκαίριος, όταν βασανίστηκε σκληρά, επιβεβαίωσε αυτήν την δήλωση με την ομολογία του. Τα γράμματά του χρησιμοποιήθηκαν για να καταδικαστεί ο Θεόδωρος, γράμματα, τα οποία είχε γράψει στον Ιλαρίωνα, γεμάτα έμμεσες νύξεις, και έδειχναν ότι είχε συλλάβει μια βέβαιη ελπίδα τέτοιου είδους γεγονότων από τις προφητείες των μάντεων και δεν έκλινε στην καθυστέρηση, αλλά έψαχνε την ευκαιρία να πετύχει το αντικείμενο των πόθων του.

36. Μετά την αναπαράσταση αυτών των γεγονότων, οι κρατούμενοι μετακινήθηκαν και ο Ευτρόπιος που την εποχή εκείνη διοικούσε την Ασία με τον βαθμό του Ανθύπατου, έχοντας αναμειχθεί στην κατηγορία ως ο δικός τους φατριαστής, μολαταύτα απαλλάχθηκε έχοντας αθωωθεί από τον Πασίφιλο τον φιλόσοφο, ο οποίος, αν και βασανίστηκε σκληρά για να ενοχοποιήσει τον Ευτρόπιο με κακόβουλο ψέμα, δεν έγινε μπορετό να μετακινηθεί από την σφριγηλή του αποφασιστικότητα και το ψυχικό του σθένος.

37. Σε αυτό συνέβαλε και ο φιλόσοφος Σιμωνίδης, ένας νεαρός, αλλά εντελώς αλύγιστος ενάρετος από όλους τους ανθρώπους της εποχής μας. Μια πληροφορία κυκλοφόρησε εναντίον του, ότι ήταν ενήμερος για το τι συνέβαινε από τον Φιδούστιο, καθώς είδε ότι ο σκοπός του εξαρτιόνταν, όχι από την αλήθεια του, αλλά από την θέληση ενός ανδρός, δήλωσε ότι γνώρισε όλους τους ισχυρισμούς, αλλά είχε αποφύγει να το αναφέρει, από σεβασμό στον χαρακτήρα του που επιδίωκε την σταθερότητα.

38. Όταν όλα τα θέματα διερευνήθηκαν με ακρίβεια, ο αυτοκράτορας, σε απάντηση στην αίτηση που του απευθύνθηκε από τους δικαστές, διέταξε να καταδικαστούν όλοι και να εκτελεστούν άμεσα: και δεν ήταν χωρίς ανατριχίλα το λυπηρό θέαμα που θωρούσε το ατέλειωτο πλήθος γεμίζοντας τον αέρα με οίμωγές (καθώς έβλεπαν την μιζέρια του καθένα ξεχωριστά να απειλεί όλη την κοινότητα με παρόμοια μοίρα), όταν όλος ο αριθμός των κατηγορουμένων, εκτός του Σιμωνίδη, εκτελέστηκαν σε μελαγχολική ατμόσφαιρα. Ο Σιμωνίδης επιφυλάχθηκε να καεί ζωντανός με την ταχεία απόφαση ενός βάρβαρου δικαστή, που εξαγριώθηκε με την αξιοπρεπή επιμονή του.

39. Και αυτός, εγκαταλείποντας την ζωή ως αυταρχική αφέντρα, και αψηφώντας την ξαφνική καταστροφή που επήλθε σε αυτόν, κάηκε χωρίς ίχνος φόβου μιμούμενος στον θάνατό του τον φιλόσοφο Περεγκρίνο, τον επονομαζόμενο Πρωτέα, ο οποίος έχοντας αποφασίσει ν' αφήσει τον κόσμο, στα ανά πενταετία

παιχνίδια της Ολυμπίας, στην θέα όλης της Ελλάδας, σκαρφάλωσε σε έναν νεκρικό σωρό που είχε χτίσει ο ίδιος, κι εκεί κήκε ζωντανός.

40. Μετά τον θάνατό του τις επόμενες μέρες, ένα ατέλειωτο πλήθος από όλες τις τάξεις, των οποίων τα ονόματα θα ήταν επίπονος στόχος ν' απαριθμηθούν, έχοντας καταδικαστεί εξαιτίας συκοφαντίας, έχοντας ξηλωθεί από τους εκτελεστές, αφού πρώτα εξαντλήθηκαν από κάθε απερίγραπτο βασανιστήριο. Μερικοί εκτελέστηκαν χωρίς στιγμή ανάπαυλας ή καθυστέρησης, ενώ το ερώτημα ακόμα αιωρούνταν, αν ήταν άξιοι τιμωρίας ή όχι στην πραγματικότητα, άνθρωποι σφαγιάστηκαν σαν πρόβατα σε κάθε κατεύθυνση.

41. Μετά από αυτό, αμέτρητες ποσότητες χαρτιών, και στοίβες από τόμους συλλέχθηκαν, και κήκαν υπό το βλέμμα των δικαστών, έχοντας κατασχεθεί από διάφορα σπίτια ως παράνομα βιβλία προκειμένου να αντιμετωπιστεί η πτώση δημοτικότητας που ακολουθεί τόσες εκτελέσεις, αν και το μεγαλύτερο θύμα από αυτές τις εκτελέσεις ήταν τα βιβλία που δίδασκαν διάφορα είδη από ελευθέρια επιτεύγματα, ή βιβλία νόμου.

42. Όχι πολύ μετά, Μάξιμος, ο ονομαστός φιλόσοφος, άνδρας τεράστιας φήμης, από του οποίου τις εύγλωπτες ομιλίες ο Ιουλιανός προσπορίστηκε την μεγάλη του μάθηση και σοφία, έχοντας κατηγορηθεί ότι ήταν εξοικειωμένος με τους στίχους του προφήτη που αναφέρθηκαν παραπάνω, και ομολογώντας ότι κάτι γνώριζε, χωρίς ν' αποκαλύψει τι, διότι ήταν δεσμευμένος να σιωπήσει και σκόπευε να κρατήσει την υπόσχεσή του προσθέτοντας ότι ήταν δική του η ακριβής πρόβλεψη ότι αυτός που είχε συμβουλευθεί τον προφήτη θα έβρισκε πρόωρο θάνατο με δημόσια εκτέλεση, οδηγήθηκε στην Έφεσο, τόπο γέννησής του, κι εκεί αποκεφαλίστηκε. Κι έτσι από την δική του κατάπτωση στη ζωή, ανακάλυψε ότι η αδικία του δικαστή είναι το χειρότερο από τα εγκλήματα.

43. Επίσης, ο Διογένης, άνθρωπος από ευγενική οικογένεια, με σπουδαία ικανότητα να αγορεύει στα δικαστήρια και εξέχουσα αβρότητα, που είχε διατελέσει λίγο καιρό πριν διοικητής στην Βιθυνία, μπλεγμένος στους πλοκάμια της κακόβουλης ψευδολογίας, με σκοπό να βρεθεί μια πρόφαση να κατασχεθεί η πλούσια κληρονομιά του.

44. Ο Αλύπιος επίσης, που υπήρξε διοικητής της Βρετανίας, άνθρωπος με απολαυστικότερη ηπιότητα χαρακτήρα, που είχε ζήσει γαλήνια και αποτραβηγμένη ζωή, (αφού ακόμη και σε τέτοιου είδους ανθρώπους η αδικία άπλωσε τα χέρια της), ενεπλάκη στην χειρότερη κακοτυχία και κατηγορήθηκε μαζί με τον Ιεροκλή τον γιο του, νέο αξιαγάπητο για την προσηνή του διάθεση. Βρέθηκαν ένοχοι για φαρμακεία, εξαιτίας της αστήρικτης πληροφορίας ενός τύπου χαμηλής καταγωγής, του Διογένη, που βασανίστηκε με εξαιρετική αυστηρότητα ώστε να αναγκαστεί να ομολογήσει αυτό που θα ευχαριστούσε τον αυτοκράτορα, ή καλύτερα, αυτό που θα ευχαριστούσε τον κατηγορό του. Όταν τα μέλη του δεν μπορούσαν να αντέξουν άλλα βασανιστήρια, κήκε ζωντανός και ο Αλύπιος, μετά που η περιουσία του δημεύτηκε, καταδικάστηκε σε εξορία, αν και από μια παραξενιά της τύχης έλαβε πίσω τον γιο του μετά που είχε καταδικαστεί, και είχε οδηγηθεί πραγματικά έξω για να εκτελεστεί.

Κεφ. II

1. Στη διάρκεια όλων αυτών ο Παλλάδιος, η αρχική αιτία αυτής της δυστυχίας, για τον οποίο είπαμε ήδη ότι συνελήφθη από τον Φουρτουνατιανό, όντας εξαιτίας της χθαμαλότητας της αρχικής του κατάστασης, άνθρωπος έτοιμος να πέσει σε κάθε

είδους κακία, επισωρεύοντας φόνους επί φόνων, διέσπειρε κλαυθμούς και οδυρμούς στην αυτοκρατορία.

2. Επειδή του επετράπη να κατονομάζει όποιο πρόσωπο επέλεγε, χωρίς διάκριση κοινωνικής θέσης, ως ανθρώπους μολυσμένους από την άσκηση απαγορευμένων τεχνών, ως κυνηγός που έμαθε να ανιχνεύει τα κρυμμένα ίχνη άγριων θηρίων, έκλεισε πολλά θύματα στα άθλια πλοκάμια του, μερικούς ως μολυσμένους με γνώσεις φαρμακείας, άλλους ως συνεργούς αυτών που ήταν ένοχοι προδοσίας.

3. Και οι σύζυγοι επίσης για να μην έχουν την άνεση να θρηνήσουν για τις συμφορές των ανδρών τους, αξιωματούχοι εστάλησαν αμέσως να σφραγίσουν την οικία καθενός που καταδικάστηκε, και οι οποίοι καθώς εξέταζαν τα έπιπλα, γλίστρησαν ανάμεσά τους ξόρκια των γραϊδιών, ή γελοία μαγικά φυλαχτά αγάπης, επινοήματα για την καταστροφή των αθών και τότε, όταν αυτά αναφέρθηκαν ενώπιον της δικαστικής έδρας, όπου ούτε ο νόμος, ούτε η θρησκεία, ούτε η ευθυδικία παρίσταντο για να ξεχωρίσουν την αλήθεια από το ψέμα, αυτούς που κατηγορήθηκαν με αυτόν τον τρόπο, αν και δεν διέπραξαν κανένα αδίκημα, χωρίς καμιά διάκριση, μεταξύ νιότης και εξασθενημένου γήρατος, χωρίς να έχουν ακουσθεί για την υπεράσπισή τους, βρέθηκαν με την περιουσία τους δημευμένη, και οι ίδιοι υποβασταζόμενοι οδηγούνταν προς εκτέλεση.

4. Μια από τις επιπτώσεις στις ανατολικές επαρχίες ήταν, ότι από το φόβο παρόμοιας μεταχείρισης, οι άνθρωποι έκαιγαν ολόκληρες τις βιβλιοθήκες τους· τόσο μεγάλος ήταν ο φόβος που κατέλαβε κάθε τάξη. Διότι για να συντομεύω την ιστορία μου, όλοι μας σερνόμασταν σαν μέσα στον Κιμμέριο ζόφο, κατά τον ίδιο τρόπο με αυτόν του καλεσμένου του Διονύσιου της Σικελίας· ο οποίος κατά την διάρκεια της γιορτής σε συμπόσιο πιο ενοχλητικό από τον ίδιο τον λιμό, είδε σπαθί να επικρέμεται της κεφαλής του από μια αλογότριχα.

5. Ήταν ένας άντρας, ονόματι Βασιανός, από πολύ ευγενική οικογένεια, γραμματέας, και διακεκριμένος για τις στρατιωτικές του υπηρεσίες, ο οποίος, με την κατηγορία ότι έτρεφε φιλόδοξα σχέδια, και ότι είχε αναζητήσει προφήτες να συμβουλευθεί γι' αυτά, αν και ο ίδιος ισχυρίστηκε, ότι είχε συμβουλευθεί τους προφήτες για να μάθει το φύλο του παιδιού του, σώθηκε από τον θάνατο λόγω του μεγάλου ενδιαφέροντος των γνωριμιών του που τον προστάτευαν· αλλά απογυμνώθηκε από την εξαίσια κληρονομιά του.

6. Ανάμεσα σε όλη αυτή την καταστροφή ο Ηλιόδωρος, αυτός ο διαβολικός συνεργάτης του Παλλάδιου στην επιφορά αυτής της μιζέριας (ών αυτό που ο κόσμος λέει, μαθηματικός), επειδή του είχε επιτραπεί η είσοδος στα μυστικοσυμβούλια του παλατιού και έμπαινε σε πειρασμό από κάθε είδους αβρότητες και γαλιφιές, για να εξιστορήσει όσα ήξερε ή μπορούσε να εφεύρει, έβγαζε τα θανάσιμα κεντριά του.

7. Διότι δεξιώνονταν με προσοχή και με τα πιο εύγευστα εδέσματα, και παρείχε μεγάλα χρηματικά ποσά στις παλλακίδες του· και κορδώνονταν προς κάθε κατεύθυνση με πομπώδη και υπεροπτική έκφραση, και προκαλούσε το δέος παντού. Με το να έχει μεγάλη αυτοπεποίθηση και αλαζονεία, διότι καθώς ήταν αρχιθαλαμηπόλος, μπορούσε να πηγαίνει συνεχώς και ανοικτά στα κακόφημα στέκια, στα οποία όπως επιθυμούσε αναψύχονταν ελεύθερα, ενώ ταυτόχρονα αποκάλυπτε τα διατάγματα του «πατρικού φύλακα του κράτους», όσα έμελλαν να είναι καταστροφικά για πολλούς.

8. Και μέσω των ικανοτήτων του, ως θεμιστοπόλου, ο Ουάλης δασκαλεύτηκε από πριν τι θα μπορούσε να συμβάλλει στην επιτυχία - τι να τοποθετήσει στο πρώτο μέρος του λόγου του, και με τι χειρονομίες, και με ποιον ευρηματικό τρόπο να σκαρώσει ευχάριστες προτάσεις.

9. Και καθώς θα έπαιρνε πολύ χρόνο ν' απαριθμήσει κανείς τα μηχανεύματα αυτού του κακοποιού, θ' αναφέρω μόνο αυτό, το οποίο, στην απερίσκεπτη τολμηρότητά του, έπληξε τους στυλοβάτες της αξιοπρέπειας των πατρικών. Όπως είπα προηγουμένως, η αλαζονεία του ξεπέρασε κάθε όριο από την στιγμή που του επιτράπηκε να παρευρίσκεται στις μυστικές συναντήσεις των πριγκίπων και όντας, εξαιτίας της ταπεινότητας της καταγωγής του, άνθρωπος ικανός για κάθε κακία, διακίνησε μια πληροφορία ενάντια στους δύο ιλλούστριους υπάτους, τους αδερφούς Ευσέβιο και Υπάτιο, συγγενείς του προηγούμενου αυτοκράτορα Κωνσταντίου, ότι έχουν συλλάβει επιθυμίες για ανώτερο πεπρωμένο, και ετοιμάσαν σχέδια και ανάλαβαν εγχειρήματα για την επίτευξη της ανώτερης εξουσίας. Προσθέτοντας, με σκοπό να παρέχει περισσότερη πίστη σ' αυτό το ψέμα, ότι ο Ευσέβιος είχε ετοιμάσει για τον εαυτό του αυτοκρατορικά ενδύματα.

10. Και όταν η ιστορία έγινε πιστευτή με προθυμία, ο Ουάλης οργισμένος και απειλητικός, ένας πρίγκιπας που δεν θα ήπρεπε να χει αποκτήσει ποτέ δύναμη, διότι νόμιζε ότι όλα, ακόμη και η αδικία, ενέπιπταν στην εξουσία του, ήταν διαρκώς έτοιμος να διατάξει την εκτέλεση όλων, όσων ο παράνομος κατήγορος με την βαθυστόχαστη ασφάλεια επέμενε ότι έπρεπε να εκτελεστούν, ακόμη και στις πιο απομακρυσμένες επαρχίες και περαιτέρω διέταξε ν' ασκηθεί ποινική δίωξη με την κατηγορία του εγκλήματος.

11. Και όταν η δικαιοσύνη είχε εξακοντιστεί αλάργα από τις μπερδεμένες δυσκολίες, ενώ εκείνος ο εγκαταλειμμένος άσωτος επέμενε με άκαμπτο πείσμα στην αλήθεια των ισχυρισμών του, την στιγμή που τα αυστηρότερα βασανιστήρια δεν μπορούσαν ν' αποσπάσουν καμιά ομολογία από τους κρατούμενους, και όταν κάθε τι αποδείκνυε ότι αυτοί οι εξέχοντες άνθρωποι δεν είχαν καμιά γνώση τέτοιου είδους, ακόμη ο ψευδο-κατήγορος απολάμβανε της ίδιας μεταχείρισης και του ίδιου σεβασμού όπως και προηγουμένως. Αλλά αν και οι φυλακισμένοι καταδικάστηκαν σε εξορία και βαρύ πρόστιμο, λίγο μετά ανακλήθηκαν, αποκαταστάθηκαν στην προηγούμενη τάξη και τιμή τους, και το πρόστιμο επιστράφηκε.

12. Ακόμη και μετά από αυτές τις συναλλαγές της ντροπής, ο πρίγκιπας δεν συνέχισε την ηγεμονία του με περισσότερη μετριοπάθεια ή ευπρέπεια από πριν· δεν του πέρασε ποτέ από το μυαλό, ότι σε μια σοφή διακυβέρνηση είναι καλό να μην είναι κανείς τόσο πολύ παθιασμένος στο κυνήγι αδικημάτων, ακόμη και σαν μέσο για να προκαλέσει ταραχή στον εχθρό κάποιου και ότι τίποτα δεν είναι τόσο ανάρμοστο όσο η επίδειξη κακεντρεχούς προδιάθεσης σε συνδυασμό με υψηλή αρμοδιότητα.» (XXIX.1.7-2.12)⁹

ΟΙ ΝΕΟ-ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Μέσα από αυτά τα δύο κείμενα, του Ζώσιμου και του Αμμιανού, οι νέο-παγανιστές αντλούν κατηγορίες εναντίον των Χριστιανών. Οι κατηγορίες αυτές είναι:

- ότι ξεκίνησαν «δίκες μαγείας» κατά των ειδωλολατρών,
- ότι ξέσπασαν διωγμοί, επίσης κατά των ειδωλολατρών με αποτέλεσμα να

σαρωθεί η εθνική θρησκεία και οι φιλόσοφοι-υπερασπιστές της,
- ότι παράπλευρο αποτέλεσμα της αυτοκρατορικής υστερίας ήταν η καύση των βιβλίων του εθνικού πολιτισμού
- ότι ο Μεσαίωνας ξεκινά εδώ και τώρα επί Ουάλη και Ουαλεντιανού¹⁰.

Ξεκινώντας από την τελευταία κατηγορία, δεν μπορούμε παρά να προβούμε στην αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας με ορισμένες απλές επισημάνσεις. Ο μεσαίωνας, ως η μέση ιστορική περίοδος της καθ' ημάς Ανατολής, ως η περίοδος της ελληνικής αυτοκρατορίας της Ρωμανίας, ξεκινά με την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης από τον Μεγάλο Κωνσταντίνο, την μεταφορά της πρωτεύουσας της αυτοκρατορίας στην ελληνόφωνη Ανατολή, και τις διοικητικές και άλλες μεταβολές που αυτός επέφερε. Κι αυτό αν πρέπει οπωσδήποτε να βρούμε κάποια ημερομηνία ορόσημο, ως αφετηρία του μεσαίωνα. Σίγουρα, η ημερομηνία αυτή δεν μπορεί να μεταφέρεται, ανάλογα με τις επιθυμίες ή τις τοποθετήσεις του καθενός.

Από την άλλη ο καθ' ημάς μεσαίωνας, δεν έχει καμιά σχέση με τον δυτικό, που ακολούθησε την εισβολή των βαρβάρων στα δυτικοευρωπαϊκά εδάφη της αυτοκρατορίας. Εκεί, αποτέλεσμα της εισβολής ήταν η παρακμή του πολιτισμού, γι' αυτό και η περίοδος αυτή στην Δύση αποκαλείται Σκοτεινοί Αιώνες. Με αυτήν την έννοια προφανώς προσπαθούν να προπαγανδίσουν τον μεσαίωνα στην Ανατολή οι νέο-παγανιστές, παραβλέποντας ένα σημαντικό γεγονός: ότι **στην Ανατολή δεν υπήρξε παρακμή του πολιτισμού**, αντίθετα, το τμήμα αυτό της ρωμαϊκής οικουμενικότητας που αντιστάθηκε στις εισβολές των βαρβάρων, Ανατολής και Δύσης, διατήρησε και ανέπτυξε τον πολιτισμό, καθ' όλη την διάρκεια του Μεσαίωνα. **Δεν υπήρξαν σκοτεινοί αιώνες στην Ρωμανία**. Αλλά ακόμη και στην Δύση ο σκοταδισμός προέκυψε ως αποτέλεσμα της επικράτησης των βαρβάρων, **κυρίως Φράγκων**, και όχι του Χριστιανισμού. Η μόνη αντιστοίχιση με κάποια δική μας ιστορική περίοδο που μπορεί να γίνει, είναι με την Τουρκοκρατία.

ΟΙ ΥΠΟΤΙΘΕΜΕΝΟΙ ΔΙΩΓΜΟΙ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΩΝ

Αν κάποιος τοποθετήσει τις κατηγορίες των σύγχρονων ειδωλολατρών, για διωγμούς των ομοφρόνων τους από τους Χριστιανούς και δίκες μαγείας, στην ευρύτερη καθολική συγκυρία, άραγε θα ευσταθούν; Όπως **και αλλού** αναφέραμε η μεταφορά της πρωτεύουσας της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας στην Κωνσταντινούπολη, σήμανε την άνοδο της Ρωμηοσύνης. Με το διάταγμα των Μεδιολάνων ο Μέγας Κωνσταντίνος αφαιρούσε την πρωτοκαθεδρία από το ειδωλολατρικό ιερατείο και από εκείνο το κομμάτι της πολιτικής άρχουσας τάξης που παρέμενε προσκολλημένο στις προλήψεις του παρελθόντος και οπισθοδρομικό, το συντηρητικό θα λέγαμε σήμερα. Παράλληλα επέτρεψε στις ανανεωτικές δυνάμεις της αυτοκρατορίας, τις χριστιανικές, να λάβουν μέρος σε όλους τους τομείς της δημόσιας διοίκησης και σε όλους τους τομείς της πολιτικής και κοινωνικής ζωής. Έτσι το κράτος παρουσίασε, όχι μόνο ένα νέο πρόσωπο, αλλά και μια αλλαγή που επέτρεψε στην μέχρι τότε παραπαίουσα αυτοκρατορία ν' αναγεννηθεί, ν' ανασυγκροτηθεί, και να αντιμετωπίσει την ιστορική περίοδο που ξεκινούσε, ως φορέας και αναμεταδότης ενός φωτεινού, ενός λαμπρού χριστιανικού πολιτισμού.

Η συντηρητική άρχουσα τάξη δεν καταργήθηκε με τις μεταρρυθμίσεις του Μεγάλου Κωνσταντίνου. Δυστυχώς παρέμεινε στις θέσεις της, χωρίς να έχει αποδεχθεί τις αλλαγές. Και πως θα μπορούσε άλλωστε, η μέχρι τότε κραταιά και δαιμονικά αλαζονική και υπερήφανη ειδωλολατρία να παραδεχθεί την ήττα της από τον Χριστιανισμό, που μέχρι τότε εδίωκε μετά μανίας;!! Έτσι παρέμειναν σε διοικητικές θέσεις άνθρωποι που απεργάζονταν την ανατροπή του νέου καθεστώτος. Γράψαμε και αλλού, ότι γενικά αποδεχόμαστε την εμφάνιση δύο τάσεων στην ειδωλολατρική σκέψη. Η πρώτη εκφράζεται από τον Θεμιστιο και θεωρείται η - με σημερινούς όρους - ρεβιζιονιστική, δηλαδή αυτή που πίστευε ότι μπορούσε να



συνεχίσει την συνεργασία με το ρωμαϊκό κατεστημένο, όπως είχε διαμορφωθεί, να εξαλείψει την χριστιανική επίδραση, καθώς σαν ελληνιστική πνευματική κίνηση η ίδια θεωρούσε εαυτήν ανώτερη, και να επαναφέρει την προηγούμενη παγανιστική τάξη. Αυτή εκφράστηκε κυρίως με τον Θεμιστιο, στου οποίου τα έργα, όσα απευθύνονται προς την εξουσία, βλέπουμε κυρίως δύο μοτίβα να επαναλαμβάνονται. Πρώτον, η κολακεία και δεύτερον, η έκκληση προς τους κρατούντες να στραφούν στην φιλοσοφία¹¹.

Η δεύτερη τάση είναι η πιο σκληροπυρηνική, η πιο συντηρητική, αυτή που αρνείται οποιαδήποτε προσαρμογή με το χριστιανικό καθεστώς. Δεν αρνείται την συνεργασία μαζί του, αλλά έχει πάντα ως στόχο την ανατροπή του. Και για να γίνει αυτό οι ειδωλολάτρες πρέπει να είναι μέσα στα πράγματα, και εκ των έσω να το υποσκάπτουν, ενώ δοθείσης ευκαιρίας να το ανατρέψουν. Μπορούμε άνετα να θεωρήσουμε τον Λιβάνιο, ως έναν εκφραστή αυτής της τάσης. Αυτός πέρασε από την Κωνσταντινούπολη αλλά δεν έμεινε, καθώς ο ρόλος που του ανατέθηκε, απαιτούσε την μετακόμισή του στην Αθήνα, το ιστορικό κέντρο των ελληνιστικών σπουδών. Εκεί ίδρυσε σχολή, φυτώριο αντικαθεστωτικών. Είναι αξιομνημόνευτο ότι στην δεκάτομη έκδοση των έργων του από τον οίκο Teubner, δεν υπάρχει ούτε ένας λόγος του που ν' απευθύνεται στον Ουάλη. Η σιωπή του είναι ένοχη. Εγείρει υποψίες. Εδικά όταν έχει απευθύνει λόγους σε όλους τους άλλους αυτοκράτορες, την βασιλεία των οποίων κάλυψε η δράση του. Το γιατί θα το δούμε στον επίλογο. Η άνοδος του Ιουλιανού στον θρόνο, ήταν μια επιτυχημένη προσπάθεια, αυτής της τάσης. Ο Ιουλιανός ο Αποστάτης, συγγενής του Μ. Κωνσταντίνου, με βασιλικό αίμα δηλαδή, έγινε το ιδανικό θύμα μετά την εκτέλεση της οικογένειάς του από τον Κωνσταντίο, οπότε βρέθηκε στην κατάλληλη ψυχολογικά θέση για να τον προσεγγίσουν, και ενώ ήταν Χριστιανός αρχικά, να τον μεταστρέψουν, με την υπόσχεση της βασιλείας και της εκδίκησης.

Μέντοράς του υπήρξε ο Μάξιμος που αναφέρεται και στα εδώ αποσπάσματα, ο οποίος και στην συνωμοσία του Προκόπιου ήταν μπλεγμένος, απ' όπου την γλίτωσε με πρόστιμο, και σ' αυτήν του Θεόδωρου. Αυτή ήταν η τρίτη και τελειωτική συμμετοχή του, βέβαια, σε απόπειρα ανατροπής του καθεστώτος, εφόσον εκτελέστηκε, όπως διαβάσαμε. Περί αυτών μαθαίνουμε από την εκκλησιαστική ιστορία του Θεοδώρητου Κύρρου:

«Και μεν δη πρόσηβος γενόμενος (ο Ιουλιανός), και έφηβος, της αυτής μετελάχχανε. Δείσας δε τον Κωνσταντίον, τους γαρ γένει προσήκοντας ανήρει

δειμαίνων τας τυραννίδας, και του των αναγνωστών ηξιώθη χορού, και τας ιεράς βίβλους εν τοις εκκλησιαστικοίς συλλόγοις υπανεγίνωσκε τω λαώ. Και σηκόν μαρτύρων εδομήσατο μεν, ου προσεδέξαντο δε οι μάρτυρες, την εις ασέβειαν αυτού παρατροπήν προθεώμενοι. Των γαρ δη θεμελίων το της εκείνου γνώμης μιμησαμένων αβέβαιον, πριν ιερωθήναι κατέπεσε. Τα μεν δη της πρώτης ηλικίας αυτού, και της δευτέρας τοιαύτα ήν.

Επειδή δε εις την εσπέραν απαίρων Κωνστάντιος, εκείσε γαρ αυτόν ειλκεν ο προς Μαγνέντιον πόλεμος, Καίσαρα της εώας τον Γάλλον απέφηνεν, ευσεβή τε όντα, και εις τέλος διαμείναντα, το μεν ονησιφόρον δέος Ιουλιανός εσκέδασε της ψυχής. Θάρσος δε λαβών, ως ουκ ώφελε, των βασιλικών επεθύμησε σκήπτρων. Ου δη ένεκα την Ελλάδα περινοστών μάντις επεζήτει και χρησμολόγους, ει τεύξεται του ποθουμένου μαθείν ιμειρόμενος. Περιτυγχάνει δε ανθρώπω, ταύτα προλέγειν υπισχνούμενω, ος εις τινα των ειδωλικών σηκών αγαγών, και είσω γενέσθαι των αδύτων παρασκευάσας, τους απατεώνας εκάλεσε δαίμονας. Εκείνων δε μετά της συνήθους φαντασίας επιφανέντων, ηνάγκασε τούτον το δέος επιθείναι τω μετώπω του σταυρού το σημείον. Οι δε του Δεσποτικού τρόπαιου τον τύπον ιδόντες, και της σφετέρας ήττης αναμνησθέντες, φρούδοι παραυτίκα εγένοντο. Συνείς δε ο γόης εκείνος της φυγής την αιτίαν, εμέμψατο τούτω. Ιουλιανός δε και το δέος εδήλωσε, και του σταυρού θαυμάζειν έφησε την ισχύν· απέδρασαν γαρ οι δαιμονες, τούτου τον τύπον ουκ ενεγκόντες ιδείν. Μη δη τούτο υπολάβης, ω αγαθέ, ο γόης έφη· ου γαρ έδεισαν, ως γε συ φης· αλλά βδελυξάμενοι το παρά σου γενόμενον ώχοντο. Ούτω βουκολήσας τον δείλαιον, εμυησέ τε και του μύσους ενέπλησε· και η της βασιλείας επιθυμία της ευσεβείας εγύμνωσε τον τρισάθλιον.» (Λογ. Γ', κεφ. α')

Αλλά και η χρήση των στίχων του ελεγειακού ποιητή Θεόγνι, από τον Ιλαρίωνα, κατά την ακροαματική διαδικασία της δίκης του, έχει τον δικό της συμβολισμό και την δικιά της ερμηνευτική. Πέρα από τις έμμεσες απειλές που εκτοξεύονται δι' αυτών, κατά των δικαστών, και τις οποίες ήδη επισήμανε και ο Αμμιανός Μαρκελλίνος, υπάρχει και μια άλλη, κρυμμένη σημασία. Αυτήν μπορεί να την αντιληφθεί κάποιος μόνο αν είναι εξοικειωμένος με το έργο του εν λόγω ποιητή και με τις πολιτικές του τοποθετήσεις. Διότι το έργο του Θεόγνι εκφράζει τις σκέψεις του πάνω στην σύγκρουση του παλαιού και του νέου κατεστημένου της εποχής του, την σύγκρουσή της παλαιάς με την νέα τάξη πραγμάτων. Δεδομένου ότι ο Μεγαρεύς ποιητής άνηκε στην ολιγαρχία της πόλης του, η αντιστοιχηση είναι εύκολη. Ο ίδιος εκφράζει την ολιγαρχική, την συντηρητική τάξη της πόλης του, που αντιτίθεται στο νεότευκτο δημοκρατικό πολίτευμα. Αντίστοιχα οι παγανιστές φιλόσοφοι του 5^{ου} αι. μ.Χ. εκφράζουν την συντηρητική ειδωλολατρική παλαιά τάξη, που εναντιώνεται στην προοδευτική δύναμη του Χριστιανισμού, την νέα τάξη της αυτοκρατορίας. Έχουμε, λοιπόν, την σύγκρουση των αντιστοιχών ζευγών ολιγαρχίας-ειδωλολατρίας και δημοκρατίας-Χριστιανισμού, εκπεφρασμένη μέσα από την χρήση των στίχων του Θεόγνι, και την σύνταξη των παγανιστών και των φιλοσόφων με τον συντηρητισμό που ο ποιητής εκπροσωπούσε, προσαρμοσμένο στα σύγχρονα δεδομένα. Συμπληρωματικά, το έργο του παραπάνω ελεγειακού, πέραν από έκφραση των πολιτικών του τοποθετήσεων, αποτελεί και έκφραση των προτιμήσεών του, καθότι βρίθει αναφορών στην παιδευρασία, από την οποία δεν φαίνονταν ν' αποστασιοποιούνται όσοι τον είχαν ως προσφιλές τους ανάγνωσμα.

Και στις τρεις παραπάνω περιπτώσεις σφετερισμού της εξουσίας, η προσωπικότητα του υποψήφιου αυτοκράτορα έχει τρία κοινά χαρακτηριστικά. Πρώτον, είναι

κάτοχος ανώτερης ειδωλολατρικής παιδείας. Δεύτερον κατέχει κάποιο αξίωμα, δια του οποίου μπορεί ν' ανέλθει στον θρόνο με την κατάλληλη υποστήριξη. Δεν πρόκειται για έντονες και υγιείς προσωπικότητες, αλλά μάλλον για μετριότητες, που με τις κατάλληλες υποσχέσεις χαλιναγωγούνται άνετα.

Όλα αυτά δεν διέφυγαν τις προσοχής ούτε του Ουάλη, ούτε των διαδόχων του. Με πρόσφατο το πάθημα του Κωνσταντίου και την επιτυχή προσπάθεια του Ιουλιανού, ο οποιοσδήποτε καθόταν στον θρόνο της Κωνσταντινούπολης, έπρεπε να είναι υποψιασμένος, διότι κινδύνευε ν' ανατραπεί ανά πάσα στιγμή, από τους ψευδοπροφήτες και τους πλάνους γόητες, που κάτω από το φιλοσοφικό τριβώνιο έκρυβαν τις πραγματικές τους προθέσεις, ν' αναδείξουν δηλαδή αυτοκράτορα-μαριονέτα, ο οποίος θα επανέφερε την ξεπερασμένη και αποτυχημένη τάξη πραγμάτων.

Ο Ουάλης έλαβε τα μέτρα του, ως όφειλε, για να προστατέψει την θέση του και την αυτοκρατορία. Οι διώξεις που ασκήθηκαν ήταν ποινικές, αφορούσαν συγκεκριμένα εγκλήματα. Επίσης θα μπορούσαν άνετα να χαρακτηρισθούν πολιτικές, αλλά σε καμιά περίπτωση θρησκευτικές. Και σίγουρα δεν επρόκειτο για διωγμό, εφόσον υπήρχαν βαρύτατα αδικήματα για τα οποία κατηγορούνταν.

ΟΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΔΙΩΓΜΟΙ ΤΟΥ ΟΥΑΛΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Διωγμό, και μάλιστα θρησκευτικό ήγειρε ο Ουάλης κατά των Ορθοδόξων, όντας ο ίδιος Αρειανός. Επίσκοποι διώχθηκαν από τις θέσεις τους γιατί ήταν Ορθόδοξοι, χωρίς να τους βαραίνει άλλη κατηγορία. Και πολλοί μαρτύρησαν για τις θρησκευτικές τους θέσεις και την εμμονή τους στην παράδοση των Πατέρων της Συνόδου και του συμβόλου της Νίκαιας. Όμως, στα παραπάνω αποσπάσματα ούτε ο Ζώσιμος, ούτε ο Αμμιανός κάνουν αυτή την διάκριση. Αντίθετα, οικειοποιούνται ξένα παθήματα.

Το δικαίωμα αυτοάμυνας του καθεστώτος έναντι κάθε επιβουλής αναγνωρίζει και ο Αμμιανός Μαρκελίνος στο ΧΧΙΧ.18: «Ο Ουάλης, λοιπόν, θα μπορούσε να δικαιολογηθεί που έπαιρνε κάθε προφύλαξη να υπερασπιστεί την ζωή του, την οποία επιβουλεύονταν οι προδότες.» Πάνω σε αυτήν την κατεύθυνση κινείται και η άποψη του ιστορικού Σωζομενού του Σαλαμίνιου, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, Βιβλίο Γ', Λόγος ΣΤ', Κεφ. 35, :

« 8. Ήταν δικαιολογημένο νομίζω, όσοι σκέπτονταν ορθά να κατηγορούν τον βασιλιά για την τόσο μεγάλη οργή και ωμότητα, και τους φιλοσόφους για την αλαζονεία και τις επιχειρήσεις τους που δεν άρμοζαν σε φιλοσόφους.

9. Γιατί ο βασιλιάς υιοθετώντας αυτήν την μεγάλη βλακεία, να θανατώσει εκείνον που θα βασίλευε μετά από αυτόν, ούτε τους μάντιες λυπήθηκε, ούτε εκείνον που αφορούσαν οι μαντείες, και όπως λένε, ούτε τους ομωνύμους του που είχαν θέσεις διακεκριμένες τότε, με το ίδιο όνομα ή και παρόμοιο, αρχίζοντας από το θ μέχρι το δ.

10. Οι φιλόσοφοι πάλι, σαν να ήταν δικαίωμά τους να καθαιρούν το βασιλιά και πάλι να τον ενθρονίζουν, προχώρησαν σ' αυτή την επιχείρηση. Και βέβαια, αν αυτά πρέπει να τα υπολογίσουμε σε όσα άπαξ πιστεύθηκαν για την κίνηση των άστρων, έπρεπε να περιμένουν τον μελλοντικό, όποιος και να ήταν. Αν όμως αυτό είναι έργο της θείας βουλήs, γιατί έπρεπε να καταγίνονται με αυτό; Γιατί βέβαια,

δεν είναι δυνατό να γνωρίζομαι τι θέλει ο Θεός από πρόγνωση ή μελέτη ανθρώπου, ούτε αν ήταν δυνατόν, θα ήταν καλό να νομίζομε ότι,

11. ενώ είναι άνθρωποι, έστω και σοφότεροι από όλους, σκέπτονται καλύτερα από τον Θεό. Αν όμως απλώς, ανυπομονώντας να πληροφορηθούν το μέλλον, αποδείχθηκαν τόσο απερίσκεπτοι, ώστε να ορμήσουν στον κίνδυνο που καιροφυλακτούσε και να παραβιάσουν νόμους που είχαν παλαιά τεθεί από τους Ρωμαίους, και όταν μάλιστα ήταν ακίνδυνο να λατρεύουν τα είδωλά τους και να κάνουν τις θυσίες τους...^{12»}

Σε αυτό το απόσπασμα ο ιστορικός θέτει τα πράγματα ξεκάθαρα. Αν ή πρόβλεψη του επόμενου αυτοκράτορα περιορίζονταν μόνο σε μια θρησκευτική, παγανιστική τελετή, τότε οι φιλόσοφοι όφειλαν να περιμένουν την εκπλήρωση της προρρήσεως. Αντίθετα, αυτοί πέρασαν στην ενεργό δράση. Η Ψευδο-προφητείες ήταν μόνο για να τυλίξουν το θύμα τους. Δεν ήταν ούτε καν το ιδεολογικό μανιφέστο τους. Η επιδίωξή τους ήταν η ανατροπή του αυτοκράτορα και η άνοδος ενός ειδωλολάτρη στο θρόνο. **Οι πράξεις τους συνιστούσαν έγκλημα, με βάσει τους νόμους των Ρωμαίων και η δίωξή τους ήταν ποινική, όχι θρησκευτικός διωγμός, όπως θέλουν να τον παρουσιάζουν σήμερα οι νεόκοποι ειδωλολάτρες.**

Αντίθετα, θρησκευτικός διωγμός ήταν η αποπομπή των Ορθόδοξων, από τον ίδιο αυτοκράτορα. Ακόμη και η εκτέλεσή τους, σε κάποιες περιπτώσεις, όπως αυτή, που αναφέρεται στον ίδιο εκκλησιαστικό ιστορικό, κεφ. 14^ο :

« 2. Εξέλεξαν (οι Ορθόδοξοι), λοιπόν, ογδόντα εκκλησιαστικούς άνδρες, με αρχηγούς τον Ουρβάνο, Θεόδωρο και Μενέδημο. Όταν αυτοί έφθασαν στην Νικομήδεια, αφού προσήλθαν στον Ουάλη του επέδωσαν λίβελλο όπου κατέγραψαν αυτό που ζητούσαν. Αυτός αν και θύμωσε υπερβολικά, δεν φανέρωσε βέβαια την οργή του, κρυφά όμως πρόσταξε τον έπαρχο να τους συλλάβει και να τους σκοτώσει.

3. Ο ύπαρχος όμως, φοβούμενος μήπως το πλήθος στασιάσει για τον παράλογο θάνατο τόσων πολλών ευλαβών ανθρώπων που δεν είχαν διαπράξει κανένα αδίκημα, προσποιείται ότι τους καταδικάζει σε εξορία. Στέλλοντάς τους τάχα για την εξορία αυτή τους ανέβασε σε πλοίο, έτοιμους με υπομονή και γενναιότητα ν' αντιμετωπίσουν το πάθημά τους.

4. Όταν έφθασαν στο μέσο του Αστάκιου κόλπου, οι ναύτες έβαλαν φωτιά στο πλοίο, όπως είχαν διαταχθεί, και απεχώρησαν πηδώντας στην λέμβο. Το πλοίο ωθούμενο από ευνοϊκό άνεμο άντεξε να φθάσει πλέοντας μέχρι τη Δακιβίζη (αυτό είναι ένα παράλιο χωριό της Βιθυνίας), όταν όμως έπιασε ξηρά, διαλύθηκε και κατακάηκε μαζί με τους άνδρες^{13.}»

Ιδού, λοιπόν, ποιοι διώχθηκαν για θρησκευτικούς λόγους, και ποιοι τιμωρήθηκαν για τα εγκλήματά τους.

Η ΚΑΥΣΗ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Τελευταία κατηγορία είναι η περί της καύσης των βιβλίων «του εθνικού πολιτισμού». Τι ακριβώς εννοούν οι νέο-παγανιστές με αυτήν την φράση; Η Αικ. Χριστοφιλοπούλου, λέει ότι ο Ουάλης διέταξε την καταστροφή των περί μαγείας βιβλίων¹⁴. Μήπως, λοιπόν, με την φράση «εθνικός πολιτισμός» εννοούν την

μαγεία; Και πόσο μεγάλη απώλεια μπορεί να είναι για τον πολιτισμό, να μην μπορούν τινές σήμερα, να καθιερώνουν τρίποδες, ψάλλοντας επωδούς, και να προβλέπουν τ' αποτελέσματα των αγώνων!! Ή μήπως εξέλιπαν οι χαρτορίχτρες, και τα φλιτζανάκια του καφέ; Αυτά θα συνεχίσουν να υπάρχουν, όσο υπάρχουν εύπιστα θύματα, που να καούν όλα τα βιβλία του Χάρυ Πότερ και όλες οι σχολές αστρολογίας, χαρτομαντείας και χαρτοπαιξίας.

Από την άλλη, αν κοιτάξει κάποιος στα ράφια της βιβλιοθήκης του θα βρεί και Πλωτίνιο και Ιάμβλιχο, και ότι άλλο αξιόλογο γράφτηκε από τους εθνικούς της εποχής εκείνης. Ότι άξιζε να διατηρηθεί, διατηρήθηκε. Ακόμη και έργα που δεν άξιζαν, όπως για παράδειγμα οι βλασφημίες των ειδωλολατρών κατά των Χριστιανών, και κατά των ιερών και των οσίων του Χριστιανισμού. Έτσι, μας σώθηκαν και έργα του Ιουλιανού, του Κέλσου, και του Πορφύριου, και μάλιστα διασώθηκαν από τους Χριστιανούς. Έτσι το έργο του Κέλσου, *Λόγος Αληθής*, σώθηκε χάριν της απολογητικής του Ωριγένη, μέσα στο έργο του *Κατά Κέλσου*, ακριβώς όπως είχε. Το ίδιο συνέβη με το έργο του Πορφύριου, *Κατά Χριστιανών*, σε αποσπάσματα, μέσα στο έργο του Μακαρίου Μάγνητος (επισκόπου Μαγνησίας;), *Αποκριτικός προς Έλληνες*.

Αλλά ποια υποχρέωση είχαν οι Χριστιανοί να σώσουν τα έργα των ειδωλολατρών; Καμιά. Η υποχρέωσή τους ήταν να σώσουν τα δικά τους θεολογικά συγγράμματα, τα οποία κινδύνευαν κατά την περίοδο των διωγμών. Και αντί να υπακούν στα διατάγματα των ασεβών αυτοκρατόρων, δεν τα παρέδιδαν για να καταστραφούν. **Αντίθετα παρέδιδαν τον εαυτό τους.** Τα μαρτυρολόγια είναι γεμάτα περιπτώσεις Χριστιανών που μαρτύρησαν, διότι προστάτευαν τα ιερά κείμενά τους.

Απέναντι σε αυτήν την σθεναρή και γεμάτη αυτοθυσία στάση των Χριστιανών, τι έχουν ν' αντιτάξουν οι ειδωλόλατρες; Το κείμενο του Αμμιανού Μαρκελλίνου είναι διαφωτιστικό: «Μια από τις επιπτώσεις στις ανατολικές επαρχίες ήταν, ότι από το φόβο παρόμοιας μεταχείρισης, οι άνθρωποι έκαιγαν ολόκληρες τις βιβλιοθήκες τους.» **Και τόσο περισσότερο προτιμούσαν την ζωούλα τους οι ειδωλόλατρες, ώστε έκαιγαν οι ίδιοι, από μόνοι τους, ολόκληρες τις βιβλιοθήκες τους, όχι μόνο τα βιβλία μαγείας.** Εδώ που τα λέμε, για ποια κείμενα να θυσιαστούν; Ας δούμε μερικά αποσπάσματα.

Κέλσος, Λόγος Αληθής¹⁵,

«τι γαρ άλλο ήν Θεώ το προβάτων σάρκας εσθίειν και χωλήν ή όξος πίνειν πλην σκατοφαγείν;»

«...πλασαμένου αυτού την εκ παρθένου γένεσιν· εκ κώμης αυτών γεγονέναι Ιουδαϊκής και από γυναικός εγχωρίου και πενιχράς και χερνήτιδος... εκβληθείσα υπό του ανδρός και πλανωμένη ατίμως σκότιον έτεκεν από τινος στρατιώτου Πάνθηρος τούνομα τον Ιησούν·»

Τέτοιου είδους βλασφημίες δαιμονικές, επικαλυμμένες με δήθεν συλλογιστική και σερβιρισμένες ως φιλοσοφική επιχειρηματολογία, κάνουν τον Λόγο του Κέλσου, όχι *Αληθή* αλλά αηθή, η για να χρησιμοποιήσουμε μια προσφιλή του λέξη ευηθή (=βλακώδη). Μα και στον Πορφύριο δεν βρίσκουμε κάτι καλύτερο:

«ω μύθος, ω λήρος, ω γέλως όντως πλατύς. Χοίρων πλήθος δισχιλίων εις θάλασσαν έδραμε και συμπνιγέν απώλετο.»

«Φέρε δε σοι κακείνην εκ του ευαγγελίου την ρήσιν αναπτύξωμεν την γελοίως μεν ώδε γραφείσαν απιθάνως, γελοιοδέστερον δε έχουσα το διήγημα,...»

Τουλάχιστον ο Πορφύριος δεν ισχυρίζεται ότι προσφέρει λόγο αληθή, απλώς ξεκαθαρίζει με τον τίτλο του έργου του, ότι καταφέρεται *Κατά Χριστιανών*¹⁶. Ποια, λοιπόν υποχρέωση είχαν οι Χριστιανοί να διαφυλάξουν αυτά τα έργα; Καμιά. Και όμως τα διατήρησαν, την στιγμή που οι ίδιοι οι ειδωλολάτρες τα έκαιγαν. Αλλά μήπως και οι σημερινοί ειδωλολάτρες τα τιμούν περισσότερο; Τα φιλοσοφικά έργα για παράδειγμα της περιόδου, συνήθως σκονίζονται στα κάτω ράφια βιβλιοθηκών, περιμένοντας κάποιον ερευνητή να τ' ανοίξει, να δανεισθεί χωρία για να στηρίξει καινοφανή συμπεράσματα, ώστε διά της ταχείας λεωφόρου να προβάλει το όνομά του και να τα επιστρέψει στην σκόνη τους. Από την άλλη, τα έργα της βλάσφημης αντιχριστιανικής αντιρρητικής έχουν περισσότερη πέραση στις μέρες μας, καθότι απ' αυτά ξεσηκώνουν οι νεόκοποι «Ελληναράδες», την βωμολοχία τους. Αυτήν, που θέλουν να μας την πλασάρουν ως φρέσκια, προοδευτική, αλλά είναι στ' αλήθεια, πεπαλαιωμένη, συντηρητική, ξεπερασμένη εδώ και αιώνες. Ας δούμε, όμως ένα παράδειγμα, για να καταλάβουμε την στάση αυτή. Λέει ο Κέλσος:

«...τοιαύτα υπ αυτών (των φρονιμοτέρων) προστάσσεσθαι μηδείς προσίτω πεπαιδευμένους, μηδείς σοφός, μηδείς φρόνιμος... αλλ' ει τις **νήπιος**, θαρρών ηκέτω»

Και μεταφράζει ο μεταφραστής παρασυρμένος από την ευφράδειά του:

«Ακόμη οι πιο συνετοί των Χριστιανών επιβάλλουν να μη ζυγώνει στις κοινότητές τους κανένας μορφωμένος, κανένας σοφός, κανένας λογικός... Ενώ αν κάποιος είναι **αμαθής, βλάκας, αμόρφωτος ή νήπιος**, μπορεί να πλησιάσει άφοβα.»

Προφανώς, ο μεταφραστής θεώρησε, ότι ο Κέλσος δεν είπε αρκετά κι έσπευσε να συμπληρώσει, ή ότι ο Κέλσος δεν τα είπε τόσο καλά όσο θα τα έλεγε ο ίδιος, και προτίμησε να τον διορθώσει διά της μεταφράσεώς του. Όσοι διαβάζουν τέτοιες μεταφράσεις, τέτοιων κειμένων, καλό είναι να προσέχουν. Στο παραπάνω έργο υπάρχουν και άλλες τέτοιου είδους λοξοδρομήσεις από το κείμενο, αλλά δεν είναι του παρόντος.

Τελικά, κήκκαν τα κείμενα του «εθνικού πολιτισμού» από τον Ουάλη; Οι νέο-ειδωλολάτρες επιμένουν, πως ναι. Ο Θεοδοσιανός Κώδικας τους διαψεύδει¹⁷. Όχι μόνο δεν κήκκαν, αλλά ο αυτοκράτορας αυτός ενδιαφέρθηκε για την διάσωσή τους, γι' αυτό διόρισε στην βιβλιοθήκη της Κωνσταντινούπολης επτά αντιγραφείς (antiquarii) τέσσερεις της ελληνικής και τρεις της λατινικής, προς αντιγραφή και αντικατάσταση των φθαρμένων βιβλίων¹⁸. Συνεπώς, άνθρακας ο θησαυρός των ειδωλολατρών, όχι τα βιβλία τους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αν ο Ουάλης δεν ήταν φανατικός Αρειανός, και δεν είχε εγείρει ανηλεείς διωγμούς εναντίον των Ορθοδόξων, θα μπορούσε να θεωρηθεί ουμανιστής, με την ακαδημαϊκή έννοια. Παρότι, οι παγανιστές μάντεις, μάγοι, και φιλόσοφοι, δυο φορές προσπάθησαν να τον εκθρονίσουν και να τον αντικαταστήσουν με τα ανδρείκελά τους, Προκόπιο και Θεόδωρο, **αυτός δεν φαίνεται να κυνήγησε την θρησκεία τους**. Το μόνο που έκανε ήταν να απαγορεύσει τις νυκτερινές θυσίες, ήδη από την 9^η Σεπτεμβρίου του 364¹⁹, και αυτό όχι ως αντίποινα για την στάση τους απέναντί του, αλλά για να σταματήσουν οι εκδηλώσεις εκείνες που προσέβαλαν την δημόσια αιδώ.

Οι εκκαθαρίσεις των τρομοκρατικών οργανώσεων που υπέσκαπταν τα θεμέλια της πολιτικής και κρατικής νομιμότητας και οντότητας, μακράν απέχουν από το να χαρακτηριστούν θρησκευτικοί διωγμοί.

Θύματα θρησκευτικών διωγμών του εν λόγω αυτοκράτορα υπήρξαν για άλλη μια φορά οι Ορθόδοξοι. Από τους Ορθόδοξους επισκόπους, μόνο **ο Μέγας Βασίλειος** δεν διώχθηκε, αν και προέταξε σθεναρή αντίδραση στην εκκλησιαστική πολιτική του αυτοκράτορα, σε συνεργασία με τον Άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο. **Ο Μέγας Αθανάσιος** εξορίστηκε για πολλοστή φορά, αλλά στο τέλος με την βοήθεια του Θεού επέστρεψε στην επισκοπή του.

Δυστυχώς για τον ίδιο και την αυτοκρατορία, ο Ουάλης δεν μπόρεσε να επιφέρει την ειρήνη στην εκκλησία, ούτε να κάνει τους ειδωλολάτρες νομιμόφρονες. Θα χρειαστεί η άνοδος του Μεγάλου Θεοδοσίου στον θρόνο, για να σταματήσει τα υποχθόνια, συνωμοτικά και καταστροφικά σχέδια τους, αυτά που κατέστρωναν οι της έξωθεν φιλοσοφίας, η παγανιστική ιντελιγκέντσια.

Τελικά για τις κατηγορίες των ειδωλολατρών μπορούμε να επικαλεστούμε την αποφασιστική μαρτυρία του Θεοδώρητου Κύρρου:

«Εν Αντιοχεία δε ο Βάλης χρόνον διατρίψας ότι μάλιστα πλείστον, άπασι μεν άδειαν εδεδώκει, και Έλλησι, και Ιουδαίοις, και τοις άλλοις, όσοι το Χριστιανόν όνομα περικείμενοι, ταναντία ταις ευαγγελικαίς διδασκαλίαις κηρύττουσι. Και γαρ τας ελληνικάς τελετάς επετέλουν οι τη πλάνη δεδουλωμένοι, και την μετά Ιουλιανόν υπό Ιοβιανού σβεσθείσαν εξαπάτην, ανθήσαι πάλιν συνεχώρησεν ούτος. Και τα Δάσια, και τα Διονύσια, και τα της Δήμητρας όργια, ουκ εν παραβύστω επλήρουν, ως εν ευσεβεί βασιλεία, αλλά μέσης της αγοράς βακχεύοντες έτρεχον».²⁰

Ίσως η σιωπή του Λιβάνιου έτσι να ερμηνεύεται. Ως προς τα άλλα, τα της συνεργασίας που μνημονεύει ο Θεοδώρητος, ν' αρκούσε η παρουσία του Θεμίστιου.

Άλλη μια προπαγανδιστική προσπάθεια των νέο-παγανιστών ελέγχεται ως ανακριβής, ανιστόρητη και απαόδουσα των πηγών.

Σημειώσεις:

1. «Καίτοι τίνα ουκ αν εξέπληξε και λίαν όντα καθ' Όμηρον ταλασίφρονα ο κατακλυσμός εκείνος και η ζάλη και η τρικυμία, αωρί μεν αρξαμένη, πολλή δε εν ώρα κατασκευασθείσα, ότε θεοίς εχθρός άνθρωπος εν υπογραφέως αεί μοίρα διαβιούς εκ του μέλανος και της καλαμίδος ετόλμησεν εις νουν εμβάλεσθαι την Ρωμαίων ηγεμονίαν,...» Θεμίστιου. Λόγος VII, 103.17-23, εκδ. G. Dindorf.
2. Ο Ζώσιμος είναι από του τελευταίους παγανιστές ιστορικούς της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας των μέσων χρόνων. Το έργο του *Ιστορία Νέα*, χωρισμένο σε έξι βιβλία καταγράφει τα γεγονότα της περιόδου από την παραίτηση του Διοκλητιανού το 305 ως το 410 μ.Χ. με την οπτική ενός ειδωλολάτρη. Πιθανολογείται ότι το έργο αυτό το έγραψε στην περίοδο 498-502, βλ. H. Hunger, *Βυζαντινή Λογοτεχνεία, η λόγια κοσμική γραμματεία των Βυζαντινών*, Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα 2005 (γ' ανατύπ), τ.Β' σελ.70. Το κείμενο σώζεται σε ένα μόνο χειρόγραφο τον Codex Vaticanus graecus 156. Εμείς χρησιμοποιήσαμε την έκδοση του L. Mendelssohn, Λειψία 1887, ενώ υπάρχει και πιο πρόσφατη, αυτή του F. Paschoud, Παρίσι, τ.1

3. Ο θεσμός του «Έπαρχου» ή «Υπαρχου του Πραιτωρίου» (Praefectus Praetorio), την εποχή του Μεγάλου Κωνσταντίνου δέχθηκε μεταβολές. Ο αριθμός των Έπαρχων αυξήθηκε από ένας σε τέσσερεις και η «επαρχότητα» έγινε μια μεγάλη διοικητική ενότητα που περιελάμβανε κάποιες από τις 17 διοικήσεις στις οποίες χωρίζονταν η αυτοκρατορία. Ο Έπαρχος είχε αρμοδιότητες διαφόρων ειδών, διοικητικές, οικονομικές, δικαστικές, νομοθετικές, αγορανομικές κ.λ.π. Περισσότερα βλ. Κ. Πλακογιαννάκη, *Τιμητικοί τίτλοι και ενεργά αξιώματα στο Βυζάντιο*, Θεσσαλονίκη 2001, σελ. 210.

4. Ρωμαίος ιστορικός του Δ' αι. μ.Χ. (325/330 - 391). Το έργο του καλύπτει την ρωμαϊκή ιστορία για την περίοδο 96 - 378 μ.Χ. Θεωρείται δηλαδή συνεχιστής του Τάκιτου. Έγραψε στα λατινικά. Από τα 31 βιβλία του έργου του *Res Gestae* τα δεκατρία απωλέσθηκαν. Τα υπόλοιπα 18 καλύπτουν την περίοδο 353-378.

5. Πρόκειται μάλλον για τον τίτλο του Comes Sacrarum Largitionum, και όχι του «Κόμη των Θείων Θησαυρών», καθώς ο δεύτερος εισήχθη για πρώτη φορά από τον Αναστάσιο Α' (491-518), εποχή στην οποία έγραψε μεν ο Ζώσιμος, αλλά όχι ο Αμμιανός Μαρκελίνος. Βλ. Κ. Πλακογιαννήκη, *Τιμητικοί...*, σελ.165.

6. Μεγαρέας ελεγειακός ποιητής, για τον οποίο ελάχιστα είναι γνωστά. Εικάζεται ότι έζησε το τελευταίο μισό του Στ' και αρχές του Ε' αι. π.Χ. Οι στίχοι που αναφέρονται εδώ είναι οι εξής:

Άνδρ' αγαθόν πενήν πάντων δάμνησι μάλιστα
Και γήρως πολιοῦ, Κύρνε, και ηπιάλου
Ην δε χρη φεύγοντα και ες μεγακήτεα ποντον
Ρίπτειν, και πετρών Κύρνε, κατ' ηλιβάτων

7. Βραγχίδες ήταν ιερατικό και μαντικό γένος της Ιωνίας. Είχε ως γενάρχη τον Βράγχο, ο οποίος είχε διδαχθεί τη μαντική τέχνη από τον Απόλλωνα. Οι Βραγχίδες εκμεταλλεύονταν το μαντείο του Απόλλωνα στην πόλη Δίδυμα (18 χμ νότια της Μιλήτου) και από την εποχή του Κύρου του Μεγάλου (553) σε κάθε ευκαιρία χρησιμοδοτούσαν υπέρ των περσικών συμφερόντων.

8. «Το αίμα σου δεν θα πέσει χωρίς εκδίκηση στη γη, και γι' αυτούς η οργισμένη Τισιφώνη εξοπλίζει κακή μοίρα, στις πεδιάδες του Μίμαντα τους αναμένει τρομακτικός πόλεμος».

9. Για το λατινικό κείμενο του Αμμιανού Μαρκελίνου, χρησιμοποιήσαμε την έκδοση του Φραγκίσκου Eyssenhardt, Βερολίνο 1871, ενώ η μετάφραση είναι ελληνική απόδοση της αγγλικής του C. D. Yonge, Λονδίνο 1902.

10. Για τις κατηγορίες αυτές, από επίσημα χείλη, μπορεί να ανατρέξει κανείς στο σχετικό κείμενο της Πολύμνιας Αθανασιάδη-Fowden στην *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, της Εκδοτικής Αθηνών, τ.Ζ' σελ. 72-73, καθώς και στην υπ. αριθμ. 73 σημείωση στην ελληνική μετάφραση των Γιάννη Αβραμίδα και Θεοφάνη Καλαϊτζάκη της *Νέας Ιστορίας* του Ζώσιμου.

11. Πολύ καθαρά φαίνεται αυτό στον δεύτερο λόγο του Θεμιστίου, με τον τίτλο *Εις Κωνσταντίον τον αυτοκράτορα, ότι μάλιστα φιλόσοφος ο βασιλεύς, ή χαριστίριος*. Ενδεικτικό είναι το απόσπασμα που παραθέτουμε από τον τέταρτο λόγο του, *Εις Κωνσταντίον*:

«Του δε βασιλικού κάλλους, ου εγώ οράν ώρμημαι και ω παρασκεύασα εμαυτόν πρέποντα θεατήν, καλή μεν που και η έξωθεν αγλαΐα, πολύ δε αμηχανωτέρα και αφραστοτέρα, ην εγκύψαντας χρη ιδείν οπόσης γέμει ώρας τε και ευμένειας. Ενθ ενί μεν, καθ' Όμηρον, φιλότης ανθρώπων, αλλ' ου δολερά ουδ' επίβουλος, αλλά

θεοειδής και ακήρατος, ην ης συντεθέν το όνομα εστί φιλανθρωπία· ένι δ' ήμερος σωφροσύνης, ενατρεμεί δε αλήθεια, εγκατοικεί δε πραότης, εναστράπτει δικαιοσύνη, πολλά τε άλλα ινδάλλεται κάλλη σεμνά τε και άγια και θεσπέσια· οίς μη προαγνεύσαντα ικανώς μηδέ την όψιν προκαθηραμένον εκ των φιλοσοφίας φαρμάκων εική ουτωσί τα όμματα εξ επιδρομής επιβάλλειν ούτε όσιον ούτε συμφέρον.»

Επίσης ένα μικρό απόσπασμα από τον πέμπτο λόγο του εις Ιοβιάνο:

«τιμωμένη δε φιλοσοφία αντιδίδωσιν εις τουμφανές και αύτη τα χαριστήρια, λόγους ικανούς παραπέμψαι τα έργα τω χρόνω και προσθείναι μνημην τοις εφημέροις αιώνιον και συμβουλήν εν καιρώ και παρρησίαν...

Αλλά βούλει γνώναι την παρά φιλοσοφίας συντέλειαν; Νόμον έμψυχον είναι φησί τον βασιλέα, νομον θείον άνωθεν ηκόντα εν χρόνω του δι' αιώνος χρηστού,...»

Αυτό το τελευταίο κομμάτι χρησιμοποιείται από τους μελετητές της πολιτικής ιδεολογίας της αυτοκρατορίας. Συνεχίζοντας στον έκτο λόγο του, *Φιλάνθρωποι ή περί φιλανθρωπίας*:

«Έχει γαρ ούτως άνωθεν, ώ βασιλείς, εύνοια και συγγένεια βασιλεία προς φιλοσοφίαν εστί και επί την αυτήν χρείαν κατέπεμψε ο θεός αφοτέρας εις την γην, επιμελείσθαι και επανορθούσθαι τους ανθρώπους, την μεν διδάσκουσιν τα αγαθά, την δε χορηγούσαν.»

Γενικά σε κάθε λόγο του βλέπουμε να προτρέπει τον εκάστοτε αυτοκράτορα προς την φιλοσοφία, όχι βέβαια την χριστιανική, αλλά την παγανιστική, αυτή που δεν είχε ενδοιασμούς να μετέρχεται αποκρυφιστικών μεθόδων. Ας μην μας μπερδέψει το ότι μιλά για θεό, και όχι για θεούς. Προς χριστιανό αυτοκράτορα απευθύνεται. Θεωρούμε αυτά τα αποσπάσματα αρκετά, δεν χρειάζεται η παράθεση άλλων.

12. Σαλαμίνιου Σωζομενού, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, τ.Β' σελ. 247, στην σειρά

Ε.Π.Ε. εκδοτικός οίκος Ελευθέριου Μερετάκη, Θεσσαλονίκη 2004, Κείμενο-Μετάφραση-Σχόλια Ιγνάτιος Σακαλής. Διατηρείται η ορθογραφία του μεταφραστή.

13. Σαλαμίνιου Σωζομενού, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, τ. Β' σελ. 161.

14. Αικ. Χριστοφιλοπούλου, *Βυζαντινή Ιστορία*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη ²1996, τ.Α' σελ. 165.

15. Κέλσου, *Αληθής λόγος κατά Χριστιανών*, Θύραθεν, Θεσσαλονίκη 1996.

16. Πορφύριος, *Κατά Χριστιανών*, Θύραθεν, Θεσσαλονίκη 2000.

17. C. Th. 11.24.2 - a.372

18. Ι. Καραγιαννόπουλου, *Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1995 (Ε' ανατυπ.), τ. Α' σελ. 180.

19. C. Th. 9.16.7 - a.364.

20. Θεοδώρητος Κύρρου, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, βιβλίο Δ' κεφ. κα'

© 2010 impantokratoros.gr

Επιτρέπεται η χρήση, διάθεση και αναπαραγωγή του υλικού του ιστοχώρου αρκεί να διατηρείται το αρχικό νόημα χωρίς περικοπές που πιθανόν να το αλλοιώνουν για μή εμπορικούς σκοπούς,
με βασική προϋπόθεση την αναφορά στην πηγή: www.impantokratoros.gr